

starina plaćena u zatavom
RETPLATA NA „ŽIDOV“ STOJI,
GODIŠNJE D 100.—, POLUGODIŠNJE
D 50.—, ČEVRTGODIŠNJE D 25.—.
OGLASI SE RAČUNAJU PO STAL-
NOM CJENKU. — PLATIVO I UTU-
ŽIVO U ZAGREBU. — BROJ ČEK
RAČUNA UPRAVE „ŽIDOV“ JE 33.831.

ŽIDOV

Pojedini broj stoji 2 dinara
„ŽIDOV“ KLAZI SVAKOGA PETKA.
UREDNIŠTVO I UPRAVA „ŽIDOV“
NALAZE SE ZAGREB, ILICA 31/III.
ZAKLJUČAR MEDIACIJE ZA CLANKE
DO SRIJEDJE U 12 SATI, ZA VIJESTI
DO SRIJEDJE U 14 SATI. — RUKOPISI
SE NE VELACAJU.

GOD. X.

ZAGREB, dne 1. januara 1926. — 15. televa 5686.

Klanač, ROJ 1.

Antisemitizam madjarske vlade

Debata u peštanskom parlamentu o numerus claususu i Židovima. Argumenti ministra Klebelsberga. — Značajne izjave grofa Bethlena.

(ITA). Pred neki dan vodila se u madjarskom parlamentu u okviru generalne rasprave o budžetnom provizoriu debata o pitanju »numerus claususa«. Socijalni demokrata Peyer je određio protiv zakona o »numerus claususu«. Taj je zakon bio sramota za Madjarsku. Zastupnik Szilagyi pročitao je izjavu građanskih stranaka demokratskoga kluba, u kojoj se traži ukinuće numerusa, ali ne kao posljedice izvana nego u interesu suverenoga zakonodavstva.

Zastupnik Peyer (socijalni demokrata) je napisao je interpelirao protiv zakona o numerus claususu i rekao, da je prema njegovim informacijama Savez Naroda bio ponajprije zauzet i oštar stav protiv toga, da numerus clausus ostane i dalje na snazi. Samo zbog obećanja ministra Klebelsberga, da će se zakon doskor izmjeniti odustao je Savez Naroda od presudne odluke.

Ministar prosjete grof Klebelsberg, ugovorio je predgovornicu, istaknuvši, da vlada hoće numerus claususom očuvati život i hiperprodukciju čuvenog proletarijata, koji bi mogao da postane kvascem revolucionoga vrenja. (Na desnici povladjivanje. Povici sa lievice: »Sljepacija! To ste trebali da u Berlinu da kaže!«) »Što ja ovde velim, čut će se i u Berlinu. U stručnim školama nije numerus clausus uveden, i ako židovska mladež u škole posjećuje u velikom broju, Bethlenov kabinet uvijek je držao numerus clausus prelaznom, privremenom uredbom. Savez Naroda nije htio proces konsolidovanja u Madjarskoj zaustaviti odlukom, koja bi mogle dovesti do eksplozije.

Zaštujuće se, da je numerus clausus bio uveden nakon diktature sovjeta u Madjarskoj i kao tona posljedica. Gotovo svi vodje i egzekutivni organi te boljevičke diktature došli su iz redova tih jedinica galičkih Židova, koji nam se ni u vojni u drugoj generaciji nisu mogli duševno assimilišati (Povici: »To je demagogija, gospodin ministru!«) Drugi psihološki razlog leži u katastrofalnom stanju madjarskoga srednjeg staleža. Kad bi taj stalež morao da vidi, gdje ga obara i smravljuje, bogato židovstvo bio bi natjeran u očaj. Oni, koji su protiv antisemitizma u Madjarskoj neka promišle to pitanje, koje u kršćanskog srednjeg staleža pobudjuje srdžbu i očaj. Madjarska nacija neće nikad za boraviti komunizam. A ako opozicija agresivno počne na dnevnom redu pitanje numerus claususa, smeta time proces izmirenja pa potiče i budi novi val antisemitizma. (Poslanik Šandor dobitnik: »Ali vi ste upravo intelektualni začetnik antisemitskoga vala!«) »Čim se budu naše društvene prilike u toliko popravile, da će se moći kazati, da proces ozdravljenja neće biti smetan, izmjeniti će se zakon o numerus claususu.«

Desnica je odobravala ministru, a demokratske stranke primile su odgovor ministra na znanje, a uz njih i kršćanska opozicija.

I naredna sjednica madjarske Narodne Skupštine bila je ispunjena debatom o numerus claususu. Prvi je govorio poslanik Paul Šandor (liberalni Židov), i rekao, da je grof Klebelsberg zaveo parlament u bludnju, kad je ustvrdio, da se na univerze primaju sinovi zaslužnih muževa, jer bi inače bili primljeni i sinovi nekih Židova, koji su stradali u ratu ili od komunista. I mnoge se druge tvrdnje ministra su protive činjenicama. Grof Klebelsberg došao je iz Ženeve kao pobjednik. Savez Naroda nije u pitanju numerus claususa donio odluku protiv madjarske vlade, jer su Židovi ministru Klebelsbergu dalji jak argument, kad su se uspro-

tivili, da se rješenje toga pitanja nametne izvana. »Mi smo to učinili, da očuvamo prestiž zemlje. Uvjetujem sam, da se ministar predsjednik grof Bethlen ne slaže s ministrom Klebelsbergom u mišljenju, da se zakon o numerus claususu mora održati na snazi. Ali zašto ne govorim sam predsjednik vlade. Protestiram i s ovoga mesta protiv toga, da se pitanje riješi pritiskom izvana. Ono mora riješiti samo ugarsko društvo. Frivolnost je, kad ministar Klebelsberg tu stvar miješa s boljevizmom, da ubere što veći aplauz. Židovi su pod pritiskom boljevizma jednako trpjeli, kao i svih ostalih u zemlji. Kad su se madjarski Židovi borili u zemlji protiv boljevizma sjedio je grof Klebelsberg u inostranstvu i promatrao situaciju iz svoje udobne hotelske sobe. »Mi se Židovi borimo, protiv numerus claususa, jer hoćemo da se već jednom riješimo žute mrlje.«

Naredni govornik, socijalni demokrata Rupert, rekao je, da su Židovi naivni, kad drže, da se grof Bethlen ne slaže s ministrom Klebelsbergom. Grof Bethlen je spretniji. Dalje je poslao Rupert upozorio vladi, da sudbina madjarskih manjina u naslijednim državama ovisi o postupku madjarske vlade. Govor ministra prosjete jest izdajstvo madjarskoga naroda.

Poslanik Vaszonyi (nacionalni demokrata, Židov), rekao je, da je zaključak Saveza Naroda osokolio grofa Klebelsberga, da se konačno vlada ovačko uskogrudno i rasno šovenski i da ne daje nimalo nade da bi se numerus clausus u dogledno vrijeme mogao ukinuti. Tražimo od vlade, da nam odgovori na naše pitanje: Što smo mi Židovi upravo u Ugarskoj? Nacija, rasa ili madjari Židovske konfesije?

Odgovor ministra predsjednika Bethlena.

Ministar predsjednik grof Bethlen rekao je u svom odgovoru poslanicima, da vlada u pitanju numerus claususa vodi samostalnu politiku. »Na pitanje, da li su Židovi rasa ili nijesu odgovaram ovo: Zakon o numerus claususu označuje Židove kao rasu, odnosno naciju. O tome nema sumnje. Ali to dakako ne znači, da je takovo i gledište vlade. Židove, koji se identificuju s Madjarima držim Madjarima Židovske konfesije, a ne rasom. Naprotiv moram da kazem, da u ovoj zemlji ima i takovih Židova, koji se sami označuju naročitom rasom i to tako, da se ne identificiraju s interesima madjarskoga naroda.«

Poslanik Fabian (nacionalni demokrata) iznio je u svom govoru statističke podatke, koji pokazuju u koliko su velikom broju stradali Židovi od komunističkoga režima. Od ubijenih ljudi bilo je 14% Židova, a sad se prima na univerzu od 1000 Židova samo 5. Grof Bethlen morao bi protumačiti, kako se može konstatirati koji Židovi čine rasu, a koji samo konfesiju.

Numerus clausus za sva zvanja?

Budimpešta, 21. decembra 1925. (ITA). Na jednom partajskom banketu, rekao je antisemita Julius Gömbös u svom govoru, da savjetuje Židovima, da ne diraju u zakon o numerus claususu, jer će se inače zatražiti, da se vodi katarski i zvanjima i da se numerus clausus proširi na sve poslovne grane.

Genialjska konferencija Židova u Madjarskoj.

5. januara sastati će se u Budimpešti konferencija svih Židova u Madjarskoj, koja imade na dnevnom redu jednu tačku: borba proti numerus claususu.

Pregled

Antisemitizam madjarske vlade. — Necioniste i rad za Palestinu. — 10. godište »Židova«.

Zagreb, 30. decembra 1925.

Madjarski ministar prosjete grof Kuno Klebelsberg, bio je neki dan u peštanskom parlamentu izazvan interpellacijom socijalno demokratskog poslanika Peyer i govorima nekih drugih članova madjarske narodne skupštine, da govor o numerus claususu i da ga opravdava. Prema onome, što je rekao, čini se, da madjarska vlada neće u dogledno vrijeme izvršiti obećanje, koje je nedavno u njeni ime dao Savez Naroda grof Kuno Klebelsberg. Vijeće Lige Naroda, a na prijedlog iznesen po izvjestitelju Mello Francu nije ispitivalo opravdanost i pravnu dopustivost zakona o numerus claususu, nego se zadovoljilo obećanjem madjarske vlade, da će zakon o numerus claususu biti doskora izmijenjen. U Ženevi je grof Klebelsberg odbijao sumnje, da je numerus clausus uperen naročito prema Židovima, a ako ih zakon toliko pogadja, krivnja je u činjenici, da baš Židovi daju percentualno najviše intelektualaca. Tu se u Ženevi madjarski ministar prosjete vješto poslužio odrešitim gledištem madjarskih Židova, koji su na sva usta stali da protestuju protiv intervencije izvana, a naročito Židovske internacionale akcije, koju vodi Jewish Board of Deputies, organizacija britanskih Židova. Ministar Klebelsberg, kao oficijelni predstavnik madjarske vlade priušio je madjarskim Židovima i komplimenat, da su ugarski patriote, pa da brane suverenitet svoje domovine i u pitanju, kojim se — stičajem prilika i protiv volje vlade — osjećaju pogodjeni.

Došavši kući navukao je ministar prosjete staro ruho i prvom zgodom brani numerus clausus, pa djonglira banalnom pričom o boljevizmu Židova. Da bude politički savršeniji on oprezno luči novo useljene galičke Židove, koji se ni u prvo, a ni drugoj generaciji nisu mogli asimilirati madjarsku, od domaćih Židova. Gotovo svi vodje i egzekutori boljevičke diktature u Madjarskoj potiču po njegovom mišljenju iz redova tega galičkog Židovstva.

Time se brani i opravdava numerus clausus, koji jasno pogadja sve madjarske Židove, pa i, kako je naveo poslanik Šandor, sinove onih madjarskih Židova, koji su se žrtvovali za Madjarsku.

Drugi dan, sam je ministar predsjednik grof Bethlen u svom odgovoru poslaniku Vaszonyi-u rekao, da zakon o numerus claususu smatra sve Židove rasom, pa je time ukazao na smješnost bokje ministra prosjete o lučenju Židova na galičke i madjarske.

Ministar predsjednik Bethlen rekao je u tom odgovoru poslaniku Vaszonyi-u, da vlada ne smatra sve Židove rasom. Oni, koji se identificuju sa interesima Madjarske države, ona Madjarima Židovske konfesije. Ali ima, reče, Židova, koji se ne smatraju Madjarima. U riječima grofa Bethlena imade tova, koji pokazuje, da riječi same nijesu rekle. Grof Bethlen misli, da se time, što netko smi da nije Madjar, nego Židov, Čeh, Rumun, Nijemac itd. može opravdati protupravni postupak prema njemu. A madjarski Židovi kao da šutke priznavaju to načelo ministra predsjednika, jer nijedan od Židovskih (a ni nežidovskih) narodnih poslanika nije ustao da kaže, da to načelo ne valja i za nj nema opravdanja, sve kad i bi svi Židovi jasno i glasno isporučili da su posebna nacionalna grupa. Jer i pored te deklaracije, mogu oni da budu valjni patriote, dobri građani, koji svojoj zemlji mogu da i usto više koriste nego natražnjački i šovenski ministri, koji se van grade dalekovidnim socijalozima, trijeznim arbitrima teških društvenih prilika, a kotkuće su obični političari opsjednuti uskogrudnim »rasnim« i nacionalnim šovinizmom.

Grof Klebelsberg voli govoriti procesu ozdravljenja, kojemu ima da služi zakon o numerus claususu. Već sam govorio ministra Klebelsberga i ministra predsjednika Bethlena u najmanju ruku da

zaju da je ta priča o ozdravljuvanju društvenih prilika u Madjarskoj obična laska.

I u nas postepeno prodire spoznaja, da pozitivan stav prema židovstvu ne dopušta, da se ignora rira djelo u Palestini. Svakom svijesnom Židovu, koji se može zamisliti u situaciju židovstva ne baš kao naroda, nego kao jedne pojave u historiji uopće, neće moći a da ne afirmira ono, što se je uradilo i što se čini u prvome redu zaslugom cijonističkoga djela židovstva. I zaista ne treba mnogo umovati, da se dodje do prostog i jednostavnog zaključka, da je izgradnja Palestine opće židovska stvar. Tko za nju ne mari ili je komotan ili uopće nema interesa za židovstvo. Palestina se gradi za židovstvo, ona će biti židovska domaja. Ona se ne će nazivati cijonističkom, a nežidovski je svijet u današnjem njenom stadiju smatra djelom židovstva i ako se u vezi s njom vazda spominje zaslužna, agilna i jaka Cijonistička Organizacija.

Svako je gledanje na svijet, svaka je orientacija, što se svijesnog djelovanja pojedinca tiče, posve individualna stvar. Posve je jasno, da se simpatije za palestinsku izgradnju ne mogu nekomu nametnuti tek suhim logičkim dokazalima i da se ne stiču formalnim organizovanjem, jer se grade na osjećaju veze sa židovstvom. Taj osjećaj mora da postoji u svakom Židovu, koji svoje židovstvo nije zabacio ili koji nije čak ustao protiv tog židovstva. Svoje napozitivnije djelo vrši židovstvo danas u Palestini — u Palestini, a ne u Americi, Poljskoj ili gdje drugdje. Pa zar ima normalnije stvari nego da svaki svijesni, uspravni Žid obrati svoj pogled tome radi?

Začudno je da matice židovskoga života u galatu, još nijesu posvema na čistu, da one logično moraju da posvete svoju pažnju obnovnom djelu svega židovstva, koje se vrši u Palestini. Vani i u našoj zemlji morali su cijonisti osvajati vodstva općina, da ih vode u valjanom smjeru, kako to današnje prilike u židovstvu traže, pa su ispunili te općine svježinom i novim životom.

U nas su neke općine, na čelu kojih stoje ljudi, što zrelo i dostojno prosudjuju zadaće i situaciju židovstva, što uspravno i bez bojažljivih obzira vrše svoje dužnosti prema židovstvu, počele sada da dokazuju svojim primjerom, da ne moraju cijonisti biti oni, pod čijim će vodstvom općina znati da izvrši svoju zadaću obzirom na izgradnju Palestine. Karlovačka općina pozvala je kao prva u Kraljevini svoje članove da se obavežu na dopriniranje za Keren Kajemet za fond, koji pomaže stvaranje novoga tipa židovskog seljaka, daje kupujući zemlje temelj palestinskoj izgradnji. Primjer karlovačke bogoštovne općine je to vredniji, što njen vodstvo nije cijonističko. Cirkular predsjedništva općine, o kojem smo izvjestili u prošlom broju, jasno označuje, kako općina mora da gleda na palestinsko djelo i bez cijonističke deklarirane.

Kolikogod se danas još ne vide rezultati ipak se može konstatovati, da u mnogim našim općinama sve više izbija sklonost, da se suradiju u pomaganju palestinske izgradnje, a usto i u jačanju židovskoga života u onom smjeru, koji označuju i rezolucije prošloga Saveznoga Vijeća, a naročito rezolucija o hebraizaciji.

Židovske općine nijesu suhe konfesionalne organizacije. One su prva temeljna organizacija židovske zajednice u pojedinim mjestima. Kao takove imaju da se staraju za sav židovski život u svom mjestu, a ne tek za bogoslužje i groblje. Osnivanje hebrejskih dječjih vrtova, jačanje hebraizacije, učešće u doprinošenju za Keren Kajemet i Keren Hajesod jesu na pr. jedni od najaktuelnijih zahtjeva, koje općine trebaju da izvrše.

Ovim brojem stupa »Židov« u deseto godište. Osnovan u krvavo doba rata prošao je kroz mnoge teškoće i unatoč velikim zaprekama, koje su svladavane predanošću naših cijonističkih radenika, ostalo je vodećim našim listom, centralnim našim glasilom. Sad ulazi »Židov« u jubilarnu godinu sa solidnim poticajima, da u nastavku svoga razvitka pojde na više. On mora u pojačanoj mjeri služiti zadaćama, zbog kojih je i osnovan. Naše heterogeno židovstvo treba da ima uredbe, koje jačaju razvitak ksto jačoj jedinstvenosti. Ne smiju se ignorirati ničije sebine, ali se ponajprije mora da uvaži svaka tenčica, koja vodi do jačanja skupne snage. »Židov« zadaća, da bude centralni organ jugoslavenskoga vstva, da respektirajući prilike u raznim krajevima bude javnim vodičem u smjeru, koji na prilike u našem i sveukupnom židovstvu. »Židov« je i dosada bio a i nadalje će biti in-

formativna novina za sva pitanja židovstva. Nastaviće i dalje javno zastupanje interesa naše židovske zajednice.

I na ulasku u novo godište, neka svi prijatelji našega lista živo porade oko vršenja svojih dužnosti prema »Židovu«. Materijalno obezbeđen moći će list u punoj mjeri vršiti svoj važan zadatak. Ali zato treba, da svi, kojima je stvar, kojoj »Židov« služi, na srcu, učine svoju jednostavnu i laku dužnost. J.R.

ORTODOKSI PROTIV RABI STEPHEN S. WISEA

New-York, 29. XII. 1925. Javlja se, da je rabija Stephen S. Wise, poznati cijonistički vodja, pred kratko vrijeme održao u sinagozi propovijed, u kojoj je rekao, da vjeruje, da je Isus Krist živio te drži potrebnim, da Židovi upoznaju Kristovu nauku kao mudrost jednoga velikoga židovskoga učitelja. Na tu je propovijed odgovorila Unija ortodoksnih rabin Sjedinjenih Država izjavom, u kojoj rabi Wise označuje odmetnikom od židovstva. Rabi Wise je iza toga »nevjerljatnoga edikta« odman demisiju i radio s mjestu predsjednika draiva od 5 milijuna dolara za Ujedinjene Palestinske Fondove.

Nadzorno je Vijeće Ujedinjenih Palestinskih Fondova pozvalo rabi Wisea, da povuče svoju demisiju, te je protest ortodoksnih rabin nazvalo pretjeranim i nesavremenim. Isto je učinila odmah i Egzekutiva američkih cijonista Američki »Mizrahi« ište, da se uvaži ostavka rabi Stephen S. Wise-a.

BJALIK POZVAN DA SUDJELUJE U AMERIČKOJ PALESTINSKOJ KAMPANIJI

Jeruzolim, 22. XII. 1925. (P. C.) Cijonistička Organizacija u Americi priposlala je preko palestinske Cij. Egzekutive srdačan poziv pjesniku H. N. Bjaliku, da dodje u Ameriku, da suradiju u velikoj zadaći draiva za sjedinjene palestinske fondove.

ZABOTINSKI POZVAN, DA PREUZME VODSTVO REVIZIJONISTA U ASEFAT HANIVHARIM.

Londonski »Jewish Times« javlja, da su revizijonisti u Jeruzolimu pozvali Žabotinskoga, da dodje u Palestinu, da preuzme vodstvo njihove frakcije u Asefat Hanivharim. (Ziko)

POVRATAK GOSP. USIŠKINA U PALESTINU.

Jeruzolimska »Palästina Korrespondenz« donosi ovu noticu:

Jeruzolim, 23. XII. 1925. (P. C.) Danas je stigao u Hajfu gosp. Menahem Usiškin sa svoga četiri mesecnoga puta. G. Usiškin je bio u Engleskoj, Nizozemskoj, Belgiji, Švajcarskoj, Jugoslaviji, Austriji, Mađarskoj i Transilvaniji, da ojača rad za KKL Turneja g. Usiškina uspjela je odlično. Posvuda je znatno porasao interes za Keren Kajemet. Mnogobrojni novinarski izvjestitelji židovske i nežidovske štampe intervjujali su posvuda g. Usiškina. G. Usiškin je govorio u mnogim skupštinama. U Beogradu bio je gosp. Usiškin u adjencu kod g. jugoslavenskoga ministra izvanjih posala dr. Ninčića.

U Zürichu sakupljeno je povodom boravka g. Usiškina oko 4000 švicarskih franaka, namijenjenih za upis g. Usiškina u Zlatnu Knjigu KKL.

RADNIČKO ZAKONODAVSTVO U PALESTINI.

Jeruzolim, 22. decembra. (I. T. A.) Upravo je dovršen projekt radnog zakona za Palestinu i Srednji Istok. Vrhovni konesar Lord Plumer predao je taj projekt na sankciju londonskom kolonijalnom uredu.

Izdanje nove palestinske ilustrirane korepondencije.

Jeruzolim, 22. XII. 1925. (P. C.) Potaknut uspjesima, koji je imalo izdavanje »Palästina Korrespondenz« nedjeljnoga obavještajnoga biltena, odlučio je Keren Kajemet, da izda novu vrst novinskih saopćenja. To je ilustrovana palestinska korepondencija, koja će donositi aktuelne fotografije scena i dogadjaja u zemlji. Ta će ilustrovana korepondencija zasada izlaziti svakih 14 dana. (Ziko)

Novi viceguverner Jeruzolima.

Dosadašnji guverner u Safedu, Krizewsky, imenovan je viceguvernerom Jeruzolima. Odlazak Krizewskog veoma žale u Safedu, jer je on zog svoje korektnosti i vanpartajčne uprave bio obilježen i kod Židova i kod Nežidova. (Ziko)

Nakon presude o Steigernu

Državni odvjetnik nije uložio ništovnu žabu — Protužidovske nacionalističke demonstracije.

Kad je porotno sudište u Lavovu izreklo presudu, kojom se Steiger rješava krivnje i pušta na slobodu, započeli su antisemitski krugovi, a ponajviše antisemitski listovi voditi hajku protiv Židova i protiv Steigerovih odvjetnika. U člancima se potiče na nasilja, pa su u posljednje vrijeme oblasti mračne često pljeniti razne antisemitske listove u Lavovu. Stan odvjetnika dra. Greka, koji je Steigera branio i pred prijeđim sudom i pred porotnim sudištem, čuva policija.

*
Varšava, 23. decembra 1925. (ITA.) Državni odvjetnik nije do 19. decembra uložio ništovnu žabu, do kad je bio zakonom određeni rok, pa je presuda porotnoga sudišta postala konačna.

Službeno se saopćuje, da je policijski inspektor u Lavovu, Lukomski, koji je protuzakonito i jednostrano vodio istragu protiv Steigera, maknut sa svoga mesta.

*
Varšava, 23. decembra 1925. Wolfow brzo u ured javlja iz Lavova, da je ondje povodom odlučenja Steigera došlo do poljskih nacionalističkih demonstracija. Demonstranti su bučno demonstrirali pred kućom dra. Greka, branitelja Steigera, a na kavani, u kojoj dlate većinom Židovi, razbiljali su sve prozore. Subotu Pasternakovu, koja je u procesu bila givnom svjedokom protiv Steigera, nosila je rastan na rukama. Nekoliko Židova, koji kod nevranja protunječke pjesme »Rota« nijesu htjeli skriti šešir, bilo je teško zlostavljen. Policija je rukovala demonstrante.

POMOC ZA SIRSKE BJEGLJICE.

Žid. palest. institucije pomaju sirske bjelegance. — Škola za židovski fond za kršćansko-sirske bjelegance.

Jeruzolim, 21. decembra. (P. C.) Hadassah i »Kupat Holim« (Radnička bolesnička blagajna), koji imaju svoje medicinske stacije i liječnike u Metuli i Kfar Giladu, naložili su svojim činovnicima, da imaju sirske izbjeglicama pružiti svaku liječničku pomoć. Gore navedene žid. med. institucije izjavile su se spremne, da u zajednici sa palestinskim postave posebne lazarete za sirske izbjeglice, čim se za to pokaže potreba.

*
New-York, 22. decembra. (I. T. A.) U jednom razgovoru sa zastupnikom I. T. Ae izjavio je Nahum Sokolov, da ustanak u Siriji ne stavlja u opasnost položaj u Palestinu, ali pokazuje potrebu i važnost židovske narodne domaje za svjetski mir. Kontrast između položaja u Palestinu i ostalih zemalja bliskog Istoka najbolje ilustrira činjenica, da je Palestine postala utočište za arapske kršćane, koje u Siriji proganjaju Druzi. Bilo bi poželjno, da se osnuje posebar židovski fond za pomoć kršćanskim izbjeglicama, što iz Sirije prebjegoše u Palestinu. Sokolov je izjavio da je spreman, da lično saradjuje kod skupljanja za taj fond.

INFORMACIJSKI BIRO ZA TURISTE U PALESTINI.

Jeruzolim, 23. decembra. (P. C.) Obzirom na skorji početak turističke sezone u Palestini reorganizovan je Židovski informacijski Biro, te je za voditelja tog biroa postavljen g. dr. Fritz Löwenstein. Glavne zadace tog biroa su slijedeće: promicati židovsku turistiku, uzdržavati kontakt sa društvinama za turistiku u tlu i inozemstvu, sastavljanje tura itd. Taj će biro svakome stajati besplatno na raspolaganje, a davat će i informacije o mogućnostima stalnog naseljenja u Palestini.

VRIJEDNOST RADOVA ŽIDOVSKIH RADNIKA U PALESTINI PRELAZI I MILIJUN FUNTI.

Od početka rada židovske radničke kooperativе Solel Bone, je židovsko organizovano radništvo Palestine izvelo radove u vrijednosti od preko 1 milijuna funti. 1. septembra bijahu u listama Solel-Bone-a upisana 2245 radnika. (Ziko)

Električno osvjetljenje ulica u Hajfi.

Pitanje uvodjenja električnog osvjetljenja ulica u Hajfi, naišlo je na veliki otpor arapske većine u gradskom vijeću. Guverner sjevernog dijela Palestine, Abramson, izjavio je na jednoj sjednici židovske trgovачke komore u Hajfi, da je gradsko vijeće Hajfe u principu odobrilo električno osvjetljenje ulica.

Iz štampe

»Jüdische Rundschau« (Berlin) od 18. o. m. i »Wiener Morgenzeitung« od 19. o. m. donašaju opširne izvještaje o boravku gosp. Uškinu u Jugoslaviji te napose ističu važnost izjava simpatija jugoslavenske vlade za cijonizam, iznoseći tok audijencije g. Uškinu kod ministra inostranih posala gosp. dra. Ninčića.

»Narodno Gospodarstvo«, list za industriju, trgovinu i privrednu politiku, donosi u svom broju 23.—24. kratku bilješku o boravku g. Uškinu u Zagrebu, u kojoj žali, što je svoje glavno predavanje držao u hramu, »gdje nema dovoljno mjesta, premda se je znalo, da u Zagrebu imade mnogo ljudi i izvan židovskih krugova, koji za ovo pitanje pokazuju interes.«

Prigodom 150-godišnjice bogoštovne općine u Subotici izšao je svečani broj židovskog tjednika »Szombat« na 80 stranica i s mnogo ilustracija. Taj svečani broj daje potpunu sliku razvijta židovske općine u Subotici, tačno upućuje u današnje njen stanje i donosi slike svih sadašnjih i pokojnih vodja i pročelnika raznih židovskih institucija u Subotici i slike istaknutih židovskih ličnosti u Kraljevini i predstavnika upravnih i gradskih oblasti u Subotici. Člancima su zastupane mnoge vidjene ličnosti našega židovstva kao Vrhovni rabin dr. Isak Alkalaj, dr. Hugo Spitzer, predsjednik Saveza Jevrejskih Veroispovednih Opština i potpredsjednik Saveza J. V. O. dr. Friedrich Pop. Za taj broj napisali su naročite članke i g. Dragošav Djordjević veliki župan subotičke oblasti i subotički načelnik g. Alba Malagurski.

Ovaj broj »Szombat« služi kao vrijedan materijal za proučavanje historije jedne od naših najvećih općina.

VELIKI DAR ZA ŽIDOVSKU NARODNU BIBLIOTEKU.

Jerusolimska knjižnica primila je u 25 škrinja zbirku od 2000 hebrejskih knjiga i 4500 knjiga o židovstvu na drugim jezicima, koje su gosp. S. Markus Fechheimer i gdja, Alice S. Fechheimer iz Cincinatia, poklonili biblioteci u spomen svoga preminuloga sina Natana Fechheimera. Ova nadasve vrijedna zbirka sadržaje medju ostalim pet hebrejskih inkurabla, veliki broj hebrejskih pravotisaka iz Italije, Carigrada, Singapura, Krakova i Praga iz prve polovice 16 stoljeća, potpune serije časopisa, medju njima djelomice vanredno vrijednih. Zbirku su darevali gosp. i gdja. Fechheimer povodom otvorenja universiteta. (Ziko)

Baruh Agadati

židovski baletni plesac.

(O našeg posebnog izvjestitelja.)

Nema dugo, što sam u zgradu, gdje nastupa Ana Pavlova sa čuvenom svojom ruskom baletnom trupom, imao prilike da čujem, da će skoro Baruh Agadati, šef koreografskog instituta u Jerusolimu, prikazati općinstvu svoju umjetnost i rezultat svoga rada: židovske baletne plesove. Ne mogu kazati da nisam vjerovao u to, da se u baletu mogu očitovati židovske značajke, jer sam nakon Engela i Gnjesina mogao steći uvjerenje, da se uz ovakove autore može nešto i za početi, što dosada nije bilo, pa nisam nakon recitata ovoga odličnog umjetnika nio nimalo razočaran. Kolikogod nam se čini da osim ruskog, gotovo posve dekorativnog i njemačkog, moderno ekspresionističkog baleta nema ništa drugo, toliko sam nakon ove večeri dobio uvjerenje, da narod koji je dao genijalnih pojedinača i stvarao velika djela, može u svima granama umjetnosti u analu čovječanstva dati nešto svoje, nešto naročito i vrijedno.

I opet Rusija. Tu, gdje su se rodili naši veliki pjesnici, pisci i muzičari, u tom miljeu dobio je prve pobude za svoje djelo i Baruh Agadati. Kako su Engl, Achron i Gnjesin bili u počecima svojeg umjetničkog stvaranja u krugovima »nove ruske škole«*), Baruh Agadati je plesač ruskog žanra. Ne upuštajući se u analizu njegovog duševnog obrata, koji sigurno nije bio različniji od borbe u Gnjesinovom stvaranju, nalazimo Agadatiju na gradskom teatru u Odesi, kako hoće svom djelu udariti zdrav temelj.

* Isporedi članak »Savremeni žid. kompozitori« Gideon VI. 9.—12.

Akcija Keren Kajemeta za osiguranje

U »Unser Fonds«, biltenu Glavnoga Ureda KKL u Jerusolimu, izšao je pod gornjim naslovom članak, koji prenosimo radi aktuelnosti, što je ima s obzirom na započetu akciju za osiguravanje i u našoj zemlji osnutkom zasebnog osiguravajućeg odjeljenja KKL.

Svatko, komu je pobliže poznat razvitak Cijonističke Organizacije, zna, da je već u prvim počecima u njezinim finansijskim planovima igrao ulogu osnutak jednog naročitog jevrejskog osiguravajućeg zavoda. Iz različitih je razloga ova ispravna misao dosada ostala samo puka želja i moralo se zadovoljiti time, da je potreba osiguranja kod sumišljenika povezana sa svrhama Cijonističke Organizacije ugovornim utanačenjima sa postojećim osiguraničkim zavodima.

Tako je već god. 1911. Cijonistička Egzekutiva, koja je tada imala svoje sjedište u Berlinu, sklopila sa Bazelskim osiguravajućim društvom pogodovni ugovor, koji ali iz različitih razloga, naročito radi rata, koji je doskora buknuo, nije mogao da dodje do potpunog djelevanja.

Sam Direktorij KKL izaz povognog omjerena svih razloga, koji vojuju pro i contra, odlučio je, da ovu osiguraničku akciju opet poduzme. Glavnom Uredu KKL je uspjelo, da nadje društvo, koje ne samo da je sposobno da uspješno radi, nego je i toliko dalekovidno, da ispravno procijenjuje mogućnosti razvijeta Cijonističke Organizacije i Erec Jisraela.

Ovaj pogodovni ugovor sa Direktorijem KKL važi od 8. maja 1925. Osiguranička se akcija predviđeno provodi u četiri zemlje: Erec Jisraelu, Čehoslovačkoj, Austriji, a od 1. septembra i u Njemačkoj. Dok se u Erec Jisraelu prirodno knjiže svi poslovi osiguraničkog društva na račun pogodnog ugovora, osnovana su u trim ostalim zemljama u svrhu naročitog gajenja ove grane zasebna »Osiguranička odjeljenja KKL«, koje su u uskoj vezi sa odnosnim zemaljskim upravama KKL, i upravljana po prokušanim cijonistima, čiji je načinovnike kompletiraju iz krugova sumišljenika. Jer ovaj po osiguraničkom društvu uzdržavani ročiti zadatak, da se potrebne sile za ured i vanjske aparati imaju da budu uvijek nošen cijonističkim duhom i da podupire opću propagandu za KKL.

Brojčani uspjesi naše dosadašnje osiguraničke akcije zadovoljuju. Životna osiguranja, koja su zaključena u četiri spomenute zemlje, iznose 430.000 engl. funti. Superprovizije, koje su unišle kod Glavnog Ureda u Jerusolimu, iznose već 4000 engl. funti, a to je lijepo uvećanje naših darovnih prihoda.

Ali Direktorij KKL nije kod zaključka pogodov-

Osnovicu za zdravu nacionalnu umjetnost lako je udario u zemlji Hudožestvenika, koji su u kretnji i gesti prostog puša, po zakutnim mjestanicima tražili elemente za svoje umjetničke kreacije. Agadati ide getom i traži one izražaje familijarnog, religioznog židovskog života, gdje će naći elemente za svoje djelo: gesti ritam. Židovi gotovo i nemaju narodnog plesa. Je li čudo? Gdje su predpostavke, da se razvije ovaj oblik narodnog veselja? Imamo raznih loših izdanja stranih plesova, koji su u Židova (Istočnih i Sefarada) sačuvani kao svadbeni ili religiozni. Agadati traži u tim ritmovima i u ritmovima koje pronalazi Gnjesin i Engel, svoj temelj. U gestama kod plesa, molitve i drugih religioznih čina, traži on temelje za svoje djelo. Umjetnički pogled, zdravi židovski osjećaj rukovodi ovim sakupljanjem, za koje lijepo kaže kritičar »Parizer Bleiter«: »er sammelt sie wie teiere Perlen, mit zertlicher Liebe nemmt er sie inter sein Schutz, blest in sie a ruach-chajim erein...«

Na Agadatijevom koncertu u Parizu vidjeli smo ono, što je taj umjetnik dosada učinio. A budućnost će donijeti ono, što će još negov umjetnički duh sigurno položiti na oltar naše nacionalne umjetnosti.

Agadati je plesač. Lijep, veoma vitak. On živi u svakoj svojoj kretnji. Tehniku posjeduje gotovo savršenu. Vidi se jasno ruskog škola, ali mnogo on upotrebljava ekspresionistička sredstva. Kostimi su uvijek originalno jevrejski, no ne treba naročito spominjati, da su umjetnički stilizovani. Kompozicije su originalne i pokazuju, kojom je oštrom Agadati prozreo u dubinu židovskog osjećaja. »Reb Mayer« (fragment iz baleta »Melave Malke«, glazba od Weinberga) dolazi u svoju kućicu nakon svršetka šabata. U ritmovima polakim i teškim te gestama koje odaju mistično snatrenje o šabatu i

nog ugovora učio samo neposredno jačanje svojih finansijskih sredstava, već je htio, da prenijesi iznosi, koji društvu pratiču iz posala zaključenih na osnovu ugovora, posluže koliko je to god moguće izgradnji Palestine. Zato je osiguraničko društvo obvezano, da uloži u palestinske vrijednote ne samo sve premije iz palestinskih osiguraničkih zaključaka, nego i — u koliko se to kod odnosnih vanjskih oblasti može postići — premije iz osiguraničkih poslova izvan Erec Jisraela. Ma da ova temeljna obaveza važi tek od druge godine osiguranja, preuzeo je osiguraničko društvo nastojanjem KKL, već sada za 500 egip. funti založnica General Mortgage Bank of Palestine, zvanične cijonističke hipotekarne banke, da ih evropskim vladama, odnosno njihovim osiguraničkim nadzornim oblastima predloži kao uzorak i da ishodi njihovo odobrenje, da premije iz ovog poslovnog područja investira u takvim vrednotama. Jasno je, da stalno preuzimanje založnica po jednoj kapitalom snažnoj instituciji može da palestinskom hipotekarnom tržištu privede gotovinu i da pomaže oživljavanje židovske gradjevine djelelatnosti u zemlji.

Dosadašnji uspjesi osiguraničke akcije sklonuli su KKL, da je proširi na nova područja. U Jugoslaviji je sa društvom već sklopljen zemaljski ugovor, gdje je već »Osiguraničko odjeljenje KKL« osnovano. I u drugim su zemljama, u kojima je osiguraničko društvo, lihrano sa KKL, koncesionirano ili će doskora biti koncesionirano, odgovarajuće predradnje u tečaju. I u zemljama, u kojima ovo društvo nije koncesionirano, odnosno nemaju namjere da radi, nastoji Uprava KKL da stupi u slični ugovorni odnos sa drugim osiguraničkim društvima.

Sigurno će svim pripadnicima i prijateljima našega pokreta biti poželjno, ako se ovim putem omogući, da kod zaključivanja osiguranja ujedno sa uočenjem svojih vlastitih interesa promišljati i ciljeve izgradnje Palestine i naročito KKL. Nastavljanje osiguraničkih akcija ne obećaje KKL-u samo od godine do godine porast prihoda, nego i porast investicija u palestinskim vrijednotama, a osim toga i izgradnju jednog aparata cijonističkih stručnjaka za osiguranje, koji bi imao da u svoje vrijeme omogući osnutek jednog zaista sposobnog jevrejskog osiguravajućeg društva, koje će sa središnjicom u Erec Jisraelu, raditi u svim zemljama svijeta.

Tvornički grad u Palestini.

Društvo »Manor«, koje će graditi u Djedi (na velikoj cesti iz Hajfe u Nazaret) tekstilni tvornički grad, sklopilo je s društvima Siemens-Schuckert i Siemens Bau-Union ugovor o izgradnji tekstilnih tvornica sa svim uređajima za čitavu tvorničku koloniju. Time je prvi puta stupio veliki internacionalni koncern u izgradnju Palestine.

(»Jüdische Rundschau«)

Bogu, uz pucketanje palcima i veselo prevukcanje (ovo se dakako ne čuje, već osjeća) pleše, — sâm. »Hora galileiska« (muzika od Gnjesina*) sa svojim ritmovima polakim i teškim a gestama ispočetka niskim i tmurnim, kasnije visokim, snažnim, punim vjere, daje nam sliku renesanse narodnog života na gordom tlu galilejskog gorja. »Jichje« (fragment iz »Priče jemenske«, muzika od Gnjesina) donaša nam snagu, tugu i mističnost, koja vlada osjećajima jemenskih useljenika, dočim »Židovski ples« (bez muzike) izgleda kao reljef karakterističnih gesta hasidskih Židova. »Moja ekstaza« (bez muzike) je kompozicija, koja u kretnjama sve jačim i višim prikazuje neizmjernu i božansku napetost duše, te nosi u glavnom vrlo malo nacionalnih osobina. »Reb Note« (fragment iz »Melave Malke«) ne može drukčije da izradi svoj osjećaj šabata, nego pleše sâm, ritmovima teškim i polaganim, gestama karakteristično židovskim, a izraz lica pun je nekog mističnog veselja.

Na ovom koncertu izveli su violinista Magjuski i pianista Podolski nekoliko kompozicija od Rozowskog, Achrona (Danse hébraïque), Engela, Milhauda i Dobrowena.

Neznam, jesam li sa ovo nekoliko poteza mogao prikazati moj doživljaj, koji me puni vjerom u snažno umjetničko stvaranje naše mlade nacije zajednice, što raste i živi bušnjim, novim votom na drevnome tlu.

U Parizu, decembar 1925.

Egon C.

*) Gnjesin: Tänze der galliläis. Ora. Za klavir, četveroručno. Izašao u Berlin—Jerusolim.

IZ JUGOSLAVIJE

KARLOVAC.

Glavna skupština M. C. O. — Iz bogošt. općine.

(Od našeg redovitog dopisnika.)

Sredinom decembra održana je redovita glavna skupština Mjesne Cijonističke Organizacije, kojoj je radi odsutnosti predsjednika predsjedao g. Gustav Herrnstein. Pozdravlja sve prisutne i među ostalim spominje veliku važnost akcije bogošt. općine za KKL. Gosp. Cijuro Reiner drži tajnički izvještaj, iz kojega proizlazi, da je ovogodišnji rad M. C. O. bio mnogo jači i intenzivniji, nego ikad dosada. Od najvećih priredaba spominje Purimsku zabavu, prikazivanje palestinskog filma, svečanu službu božju prigodom otvorenja hebr. svećilišta, proslavu obljetnice smrti Herzlove te predavanje g. Cvi Rothmüllera. M. C. O. je svakom prilikom obilno potpomagala »Karlov. Žid. Omladinu«, pa joj je podijelila i oveću subvenciju, da joj omogući aktivno sudjelovanje na omlad. sletu. Veoma je uspješan bio i rad za KKL, pa je kontingenat u prošloj godini premašen za više od 100%. Novi način sabiranja t. j. samokontingentiranje svih članova M. C. O. pridonio je tome uspjehu. — Blagajnik g. H. Brauner čita blagajnički, a g. H. Singer izvještaj povjereništva KKL, koji se primaju, kao i tajnički na znanje. Nakon što je na prijedlog g. dra. B. Šika starome odboru podijeljen apsolutorij uz izraz priznanja za uspješno vodjenje agendi, izabrani su novi odbor, koji se je na svojoj sjednici od 16. decembra ovako konsutuirao: Predsjednik g. Samuel Weinberger; potpredsjednik g. Josip Rendeli; tajnik I. gosp. Eugen Herrnstein; tajnik II. g. Cijuro Reiner; blagajnik g. Hinko Brauner; povjerenici za KKL gg. Ceza Schlossberg i Hinko Singer; odbornici gg. Ernst Eisler, A. Eisler, Z. Glück, Gustav Herrnstein, David Meissli dr. Bernard Šik. Novi je odbor odlučio, da kulturnom radu od sada posveti veću pažnju.

Na red. glavnoj skupštini Izraelit. Bog. Općine izabrana su u opć. odbor na izzrebana mesta sljedeća gg.: Julio Donat, Mavro Fröhlich, inž. F. Hekš i Samuel Weinberger (cijonista), dok su u rasporezbeni odbor ušla gg. Lujo Fröhlich, Dr. Fröhlich, Gustav Herrnstein i Edo Polanzer. — U posebni odbor bogoštovne općine, koji ima da se brine za akciju samokontingentiranja za KKL, ušla su gg. Mavro Fröhlich (cijonista), Ing. F. Hekš (cijonista), dr. Josip Kramer (cijonista) i Josip Rendeli (cijonista). Rezultat te akcije samokontingentiranja za KKL među svima članovima bog. općine donijet će moć naknadno.

Rabin g. dr. Bernard Šik održao je nedavno u ovdašnjoj srednjoškolskoj ekstenziji interesantno predavanje o pretečama sadanje evrops. kulture.

SARAJEVO.

Osnutak novog kluba. — Pučko-prosvjetna predavanja. — Albaša-svečanost. — »Jevrejski klub«. — Hanuka svečanosti.

Nedavno je osnovan u Sarajevu klub sarajevskih Jevreja »Union«. Sazivači konstituirajućega sastanka bili su gg. Žak Alkalaj, Moric Demajo, Isak Perić i Cesar J. Danon. Gosp. Demajo, kao glavni referent, predložio je, da ime kluba bude »Union« i da članom kluba može da bude svaki Jevrej, koji je navršio 18. godinu i da se članovi dijele na članove utemeljitelje i redovne članove. G. Žak Alkalaj je u pozdravnom govoru, kojim je otvorio sastanak, istaknuo, da je jedina svrha kluba gađanje društvenosti. Nakon referata g. Demaje bila je odulja debata, u kojoj su učestvovali naročito gg. dr. Vita Kajon, Mihael Levi i Isak Perić. Gosp. Mihael Levi prigovorio je, da se tu ne radi o osnivanju jednog vanpartičnog nego o osnivanju posebnog sefardskog kluba. Na prigovore g. Levija replicirao je g. Isak Perić, pa je naglasio da prilike donose naročit sefarski karakter raznim institucijama, kao što su »Benevolencija« i »Lira«, jer Aškenazi slabo stoje u njima, pa bi tako moglo biti i u novom.

Aškenazi nerado idu u društva, gdje je da. Nakon debate odlučen je osnutak abran izvršni odbor od šest lica, koji ravne radove do sastanka konstitui-

U odbor su izabrana ova gg.: Ce-Isak Perić, Ješua M. Izrael, Jakob A. Finci i Moric Demajo.

Nakon što je izabran izvršni odbor, pristupilo je neko 70 učesnika za članove kluba.

U ponedjeljak, dne 21. decembra održala se konstituirajuća glavna skupština kluba. Skupštini je predsjedao g. Žak Alkalaj. G. Isak Perić izvjestio je, da su već uzete u najam prostorije za klub, koje se sastoje od 10 soba i da su već adaptirane. Nakon toga prihvaćena su pravila kluba i izabran upravni odbor. U upravni odbor izabrana su ova gg.: Dr. Salomon Kabiljo, Žak Alkalaj, Isak Perić, Moric Demajo, Leon Pinto, Ješua Izrael, Cesar I. Danon, Rafael E. Atias, Rafael Salom Diamant, C. J. Danon, Jakob A. Finci i dr. Rafael Papo. Za zamjenike su izabrani Isidor Levi, Leon Atias, Viktor Finci, a za revizore Josef Maestro i S. Salom.

Dva uvažena jevrejska prosvjetna društva Sarajeva »La Benevolencija« i »La Gloria« odlučila su da tokom ove zime prirede zajednički niz pučko-prosvjetnih predavanja za široke jevrejimase Sarajeva, koja se potreba već dulje vremena pokazivala. Dosad su održana dva predavanja, koja su bila dobro posjećena. Predavali su gg. nadrabin dr. Moric Levi »O filozofskoj pozadini jevrejske istorije« te Jakov Maestro »Borba Makabejaca«.

Vrijedno dobrotvorno društvo »La Humanidad« priredilo je, kao svake godine, tako i ove na Hanuku 17. decembra Albaša-svečanost, kojoj su prisustvovali predstavnici svih jevrejskih društava, a na kojoj su siromašnoj djeci razdijeljene razne haljine i rublje. Snabdjeveno je 220 djece. Marne odbornice ovoga društva na čelu sa vrijednom predsjednicom gđom. Ilkom Boehm same su skrojile razne haljine i provele sabirnu akciju te skupile materijal. Društvo je iz vlastitih sredstava za tu akciju dalo još 50.000 Din. Nadrabin dr. M. Levi, predsjednik bog. općine g. Abram Majer Altarac i predsjednik »Benevolencije« dr. J. Kajon održali su prigodne govore i zahvalili se odboru i predsjednici.

15. o. mj. održana je dobro posjećena I. red. glavna skupština »Jevrejskog kluba«, koju je otvorio predsjednik g. dr. Žiga Bauer i naglasio lijeprazvitak kluba, te napose istaknuo, da je klub mnogo pridonio jačanju jevrejske nacionalne svijesti i zbljenju Sefarada i Aškenaza u Sarajevu. U oduljem tajničkom referatu iznio je g. Albert R. Danon rad kluba te istaknuo među ostalim, da je u klubu prošle godine održano 60 priredaba, od toga 3 velika sijela, te 19 predavanja. Godine 5685. sakupljeno je za KKL 24.666 Din. Blagajnički izvještaj podnio je g. Zadik Papo, a revizionalni Josef M. Musafija. — Jevr. klub održao je u svojim novim prostorijama uspjelo Hanuka-sijelo, a 19. o. mj. dječji Hanuka-bal.

Žid. Omlad. Kolo nastavlja svoja redovita nedjeljna predavanja. 20. o. mj. održana je Hanuka-svečanost Kola.

Mjesna Cijonist. Organizacija priredila je u subotu 19. o. mj. veoma uspjelu veliku Makabejsku svečanost u Narodnom Pozorištu. — M. C. O. kani u najskorije vrijeme prirediti jedan sastanak, na kome će se održati referat o boravku g. Usiškina u Jugoslaviji.

Prigodom rođendana Nje g. Velič. Kralja održane su u sefardskom i aškenaskom hramu svečane službe božje, na kojima su gg. nadrabini održali svečane govore.

ZAGREB.

Budžetna rasprava u predstojništvu zagrebačke bogoštovne općine.

U pretposlom broju izvjestili smo o budžetu zagrebačke bogoštovne općine za god. 1926., koji je prihvaćen na sjednicama predstojništva održanih dne 13. i 15. decembra.

Na početku sjednice u nedjelju dne 13. decembra podnijeli su članovi predstojništva, koji pripadaju udruženju »Narodni Rad«, interpelaciju zbog toga, što je g. Usiškin govorio u hramu. Na naivne prigovore, koji su se izrodili i u frazu o »veleizdaji« odgovorio je uvjerljivo i temperamentno predsjednik općine dr. Hugo Kon prikazavši int. rpelantima nemogućnost njihove argumentacije. Iza toga prešlo se na stvarnu diskusiju nekih stavaka iz budžeta, da se iz praktičkih razloga riješe prije same generalne debate. Tu je govoreno o umirovljenju nekih općinskih funkcionara i o imenovanju dra. Margela rabinom. Nakon toga složilo se predstojništvo u izrazu hvale mnogogodišnjem radeniku u općini i članu predstojništva g. Davidu Spitzeru, koji je demisjonirao. Na mjesto g. Davida Spitzera i g. Šime Spitzera, koji je takodjer demisjonirao kao član predstojništva, došla su u predstojništvo gg. Oskar Jellinek i Emīl Bornstein.

U debati o pitanju starovjerača iznio je dr. Kon, kako je grupa oko g. Herškovića došla do autoanomije i saopćio da su poduzeti koraci, da se poništi autonomska. Nakon dra. Kona razložio je dr. Steinhardt stadij, u kojem se nalazi to pitanje. Povedena je ostra kampanja protiv autonomije. Kod oblasti je zatražena istraga, koja je već u tečaju i rezultat će se saopćiti Ministarstvu Vjera. Istraga se vodi u tom smjeru, što g. Heršković i njegovi pristaše imaju objasnit, po čijem su ovlaštenju tražili autonomiju, kad je Udruženje Starovjerača velikom većinom protiv autonomije. Prisutni predsjednik Udruženja Starovjerača g. Lavoslav Roth izjavio je da je u tom smjeru, što g. Heršković i njegovi pristaše imaju objasnit, po čijem su ovlaštenju tražili autonomiju, kad je Udruženje Starovjerača velikom većinom protiv autonomije. Prisutni predsjednik Udruženja Starovjerača g. Lavoslav Roth izjavio je da je u tom smjeru, što g. Heršković i njegovi pristaše imaju objasnit, po čijem su ovlaštenju tražili autonomiju, kad je Udruženje Starovjerača velikom većinom protiv autonomije. Prisutni predsjednik Udruženja Starovjerača g. Lavoslav Roth izjavio je da je u tom smjeru, što g. Heršković i njegovi pristaše imaju objasnit, po čijem su ovlaštenju tražili autonomiju, kad je Udruženje Starovjerača velikom većinom protiv autonomije. Prisutni predsjednik Udruženja Starovjerača g. Lavoslav Roth izjavio je da je u tom smjeru, što g. Heršković i njegovi pristaše imaju objasnit, po čijem su ovlaštenju tražili autonomiju, kad je Udruženje Starovjerača velikom većinom protiv autonomije. Prisutni predsjednik Udruženja Starovjerača g. Lavoslav Roth izjavio je da je u tom smjeru, što g. Heršković i njegovi pristaše imaju objasnit, po čijem su ovlaštenju tražili autonomiju, kad je Udruženje Starovjerača velikom većinom protiv autonomije. Prisutni predsjednik Udruženja Starovjerača g. Lavoslav Roth izjavio je da je u tom smjeru, što g. Heršković i njegovi pristaše imaju objasnit, po čijem su ovlaštenju tražili autonomiju, kad je Udruženje Starovjerača velikom većinom protiv autonomije. Prisutni predsjednik Udruženja Starovjerača g. Lavoslav Roth izjavio je da je u tom smjeru, što g. Heršković i njegovi pristaše imaju objasnit, po čijem su ovlaštenju tražili autonomiju, kad je Udruženje Starovjerača velikom većinom protiv autonomije. Prisutni predsjednik Udruženja Starovjerača g. Lavoslav Roth izjavio je da je u tom smjeru, što g. Heršković i njegovi pristaše imaju objasnit, po čijem su ovlaštenju tražili autonomiju, kad je Udruženje Starovjerača velikom većinom protiv autonomije. Prisutni predsjednik Udruženja Starovjerača g. Lavoslav Roth izjavio je da je u tom smjeru, što g. Heršković i njegovi pristaše imaju objasnit, po čijem su ovlaštenju tražili autonomiju, kad je Udruženje Starovjerača velikom većinom protiv autonomije. Prisutni predsjednik Udruženja Starovjerača g. Lavoslav Roth izjavio je da je u tom smjeru, što g. Heršković i njegovi pristaše imaju objasnit, po čijem su ovlaštenju tražili autonomiju, kad je Udruženje Starovjerača velikom većinom protiv autonomije. Prisutni predsjednik Udruženja Starovjerača g. Lavoslav Roth izjavio je da je u tom smjeru, što g. Heršković i njegovi pristaše imaju objasnit, po čijem su ovlaštenju tražili autonomiju, kad je Udruženje Starovjerača velikom većinom protiv autonomije. Prisutni predsjednik Udruženja Starovjerača g. Lavoslav Roth izjavio je da je u tom smjeru, što g. Heršković i njegovi pristaše imaju objasnit, po čijem su ovlaštenju tražili autonomiju, kad je Udruženje Starovjerača velikom većinom protiv autonomije. Prisutni predsjednik Udruženja Starovjerača g. Lavoslav Roth izjavio je da je u tom smjeru, što g. Heršković i njegovi pristaše imaju objasnit, po čijem su ovlaštenju tražili autonomiju, kad je Udruženje Starovjerača velikom većinom protiv autonomije. Prisutni predsjednik Udruženja Starovjerača g. Lavoslav Roth izjavio je da je u tom smjeru, što g. Heršković i njegovi pristaše imaju objasnit, po čijem su ovlaštenju tražili autonomiju, kad je Udruženje Starovjerača velikom većinom protiv autonomije. Prisutni predsjednik Udruženja Starovjerača g. Lavoslav Roth izjavio je da je u tom smjeru, što g. Heršković i njegovi pristaše imaju objasnit, po čijem su ovlaštenju tražili autonomiju, kad je Udruženje Starovjerača velikom većinom protiv autonomije. Prisutni predsjednik Udruženja Starovjerača g. Lavoslav Roth izjavio je da je u tom smjeru, što g. Heršković i njegovi pristaše imaju objasnit, po čijem su ovlaštenju tražili autonomiju, kad je Udruženje Starovjerača velikom većinom protiv autonomije. Prisutni predsjednik Udruženja Starovjerača g. Lavoslav Roth izjavio je da je u tom smjeru, što g. Heršković i njegovi pristaše imaju objasnit, po čijem su ovlaštenju tražili autonomiju, kad je Udruženje Starovjerača velikom većinom protiv autonomije. Prisutni predsjednik Udruženja Starovjerača g. Lavoslav Roth izjavio je da je u tom smjeru, što g. Heršković i njegovi pristaše imaju objasnit, po čijem su ovlaštenju tražili autonomiju, kad je Udruženje Starovjerača velikom većinom protiv autonomije. Prisutni predsjednik Udruženja Starovjerača g. Lavoslav Roth izjavio je da je u tom smjeru, što g. Heršković i njegovi pristaše imaju objasnit, po čijem su ovlaštenju tražili autonomiju, kad je Udruženje Starovjerača velikom većinom protiv autonomije. Prisutni predsjednik Udruženja Starovjerača g. Lavoslav Roth izjavio je da je u tom smjeru, što g. Heršković i njegovi pristaše imaju objasnit, po čijem su ovlaštenju tražili autonomiju, kad je Udruženje Starovjerača velikom većinom protiv autonomije. Prisutni predsjednik Udruženja Starovjerača g. Lavoslav Roth izjavio je da je u tom smjeru, što g. Heršković i njegovi pristaše imaju objasnit, po čijem su ovlaštenju tražili autonomiju, kad je Udruženje Starovjerača velikom većinom protiv autonomije. Prisutni predsjednik Udruženja Starovjerača g. Lavoslav Roth izjavio je da je u tom smjeru, što g. Heršković i njegovi pristaše imaju objasnit, po čijem su ovlaštenju tražili autonomiju, kad je Udruženje Starovjerača velikom većinom protiv autonomije. Prisutni predsjednik Udruženja Starovjerača g. Lavoslav Roth izjavio je da je u tom smjeru, što g. Heršković i njegovi pristaše imaju objasnit, po čijem su ovlaštenju tražili autonomiju, kad je Udruženje Starovjerača velikom većinom protiv autonomije. Prisutni predsjednik Udruženja Starovjerača g. Lavoslav Roth izjavio je da je u tom smjeru, što g. Heršković i njegovi pristaše imaju objasnit, po čijem su ovlaštenju tražili autonomiju, kad je Udruženje Starovjerača velikom većinom protiv autonomije. Prisutni predsjednik Udruženja Starovjerača g. Lavoslav Roth izjavio je da je u tom smjeru, što g. Heršković i njegovi pristaše imaju objasnit, po čijem su ovlaštenju tražili autonomiju, kad je Udruženje Starovjerača velikom većinom protiv autonomije. Prisutni predsjednik Udruženja Starovjerača g. Lavoslav Roth izjavio je da je u tom smjeru, što g. Heršković i njegovi pristaše imaju objasnit, po čijem su ovlaštenju tražili autonomiju, kad je Udruženje Starovjerača velikom većinom protiv autonomije. Prisutni predsjednik Udruženja Starovjerača g. Lavoslav Roth izjavio je da je u tom smjeru, što g. Heršković i njegovi pristaše imaju objasnit, po čijem su ovlaštenju tražili autonomiju, kad je Udruženje Starovjerača velikom većinom protiv autonomije. Prisutni predsjednik Udruženja Starovjerača g. Lavoslav Roth izjavio je da je u tom smjeru, što g. Heršković i njegovi pristaše imaju objasnit, po čijem su ovlaštenju tražili autonomiju, kad je Udruženje Starovjerača velikom većinom protiv autonomije. Prisutni predsjednik Udruženja Starovjerača g. Lavoslav Roth izjavio je da je u tom smjeru, što g. Heršković i njegovi pristaše imaju objasnit, po čijem su ovlaštenju tražili autonomiju, kad je Udruženje Starovjerača velikom većinom protiv autonomije. Prisutni predsjednik Udruženja Starovjerača g. Lavoslav Roth izjavio je da je u tom smjeru, što g. Heršković i njegovi pristaše imaju objasnit, po čijem su ovlaštenju tražili autonomiju, kad je Udruženje Starovjerača velikom većinom protiv autonomije. Prisutni predsjednik Udruženja Starovjerača g. Lavoslav Roth izjavio je da je u tom smjeru, što g. Heršković i njegovi pristaše imaju objasnit, po čijem su ovlaštenju tražili autonomiju, kad je Udruženje Starovjerača velikom većinom protiv autonomije. Prisutni predsjednik Udruženja Starovjerača g. Lavoslav Roth izjavio je da je u tom smjeru, što g. Heršković i njegovi pristaše imaju objasnit, po čijem su ovlaštenju tražili autonomiju, kad je Udruženje Starovjerača velikom većinom protiv autonomije. Prisutni predsjednik Udruženja Starovjerača g. Lavoslav Roth izjavio je da je u tom smjeru, što g. Heršković i njegovi pristaše imaju objasnit, po čijem su ovlaštenju tražili autonomiju, kad je Udruženje Starovjerača velikom većinom protiv autonomije. Prisutni predsjednik Udruženja Starovjerača g. Lavosl

KNJIŽEVNI PRILOG

Šir haširim ašer Hašlomo — Najlepša pjesma Salamunova

Uredništvo »Gideona« ustupilo nam je nekoliko pjesama iz »Šir hašrima« u prije odu Saloma Freibergera. Prevodilac se držao originalnoga ritma, a odustao je od doslovoga prijevoda samo, gdje je to smisao tražio.

LJUBAV JE BOLJA OD VINA.

Pjesma prva (1, 2—4)

oji me poljupcem usana svojih,
ljubav je tvoja bolja od vina.
irisom su ti ulja dobra,
ti nije razlito,
te vole djevojke.

ici me za sobom, trčimo,
wed' me, kralju, u ložnicu svoju,
dovat ćemo se, veselit ćemo se s tobom,
bijat ćemo se ljubavi svojom većma neg vinom.
pravom te vole.

CRNA, NO LJUPKA.

Pjesma druga (1, 5—6)

na sam, no ljupka, kćeri jerusolimske,
šatori Kedra, ko zastori Salamunovi.
gleđajte me, što sam pocnjela,
o me opali sunce.
inovi se moje majke rasrdiše na mene,
ostavise me čuvicom vinograda.
inograd svoj nijesam čuvala.

PRAMALJEĆE JE DOŠLO.

Pjesma osma (2, 8—14)

ui moj dragi eto dolazi!
kače preko hregova,
oskakuje preko humova.
moj dragi liči jelenu
li sendaču mladom.
čto već stoji iza našega zida!
luče kroz prozor,
tri kroz rešetku.

ozbori dragi moj, i reće mi:
staj, mila moja,
rasorice moja, i dodji!
er je eto prošla zima,
nunula kiša, otišla
vijeće se vidi u zemlji,
lavuia je vrijeme došlo,
glas se grlice čuje
zemlji našoj.
nokva je pustila zmetke,
miri lože evat.
staj, mila moja,
orice moja, i dodji!
ubice u rasjelinama pećinskim,
zaklonu vrlethom,
aj da vidim obuze tvoje,
aj da ti čujem glas,
r je sladan tvoj glas,
ljupki su obuzi tvoji.

LJEPOTA DRAGE MOJE.

Pjesma trinaesta (4, 1—7)

, kako si lijepa, mila moja,
ako si lijepa!
ubice su ti oči
ta vela tvog.
ose su ti kao stado koza,
to silazi s brda Gileada.
ibi su ti kao ovce postrigane,
uzlaze od kupanja;
su blizne,
ta falovih medju njima.
grinjana nit su usnice tvor.
ipka usta tvoja.
riška mogranja su slijepočje tvoje,
a tvog.
Davidova je tvoj vrat,

sazdana za oružje;
tisuću štitova na njoj više,
štitovi jumački.
Dvije su dojke tvoje ko dva laneta
blizanca košute,
što pasu među ljljanima.

Kad dune jutarnji vjetrič
i nestanu sjene,
poći će u goru mirhe,
ka humku tamjana.

Sva si lijepa mila moja,
nema grješke na tebi.

Josef Trumpeldor: Dnevnići i pisma

Tagebücher und Briefe. Autorisierte Uebersetzung
aus dem Russischen von Mirjam Wilensky. 1925.
Jüdischer Verlag, Berlin.

Ova je knjiga doživljaj. Možda drugačiji, nego su inače literarni doživljaji. Jer ne leži u literarnoj veličini i vrijednost djela, nego u čovjeku, koji u njemu živi, stvara, trpi i raduje se. Ima u toj knjizi veličinu, koje su samo za nas velike. Kao što vodja — a to nam Trumpeldor postaje ovom knjigom — uvijek ima veličinu, koje su velike samo za njegove vodjenike, koje na drugom čovjeku ne bi bile možda ni zapažene, a i ako bi, ne u istoj mjeri. Mi imamo a priori prema Trumpeldoru drugi stav, nego ga ima ostali literarni i literatski svijet. On je heroj, ideal, uzor.

A tim dnevnicima i pismima Josef je Trumpeldor izdržao probu, stavljenu na nj, vodju. U vodjenika ima uvijek neka doza znatiželje, kadikad i indiskretne znatiželje za život vodja. Jer sada vodja ne može da bude samo herojska, mitska figura. Vodjenici ne traže u vodji ni nadčovjeka, ni svečovjeka. Čovjeka traže, koji je velik po tom, kako je čovjek. (Jer veličina ne leži u tom što je tko, nego kako je to.) I ne postaje čovjek vodjom ljudi time što je nešto učinio, nego time kako je to učinio. Time kako nešto vrši, kako gradi, kako ruši; kako ljubi, kako mrzi; kako je jak, kako je slab.

Trumpeldor je izdržao probu.

*
Knjiga je podijeljena u četiri odsjeka: Od Port Artura do Galipolja, Galipolje, Hehaluc, Tel Haj.

U prvom odsjeku (1903. ili 1904.—1914.) od 24. do 34. godine njegova života, s rusko-japanskoga ratišta, iz japanskoga ropstva, pa konačno iz Petrograda piše Osja kući, a poslije osobito svome drugu Griši, Cviju Šacu (pao u pogromu u Jafi 1. maja 1921.) i još nekim, koji su zajedno s njime pravili velike planove o naseljivanju jedne velike komune. 1912. dolazi Trumpeldor u Palestinu, gdje s malim prekidom radi do 1914. Početkom rata, izagnan iz Palestine, dolazi u Aleksandriju, organizuje tamo »Zion Mule Corps«, te kao njen kapetan odlazi 1915. pod vodstvom Colonela Pattersona na Galipolje. Ovo je možda najinteresantniji dio knjige. Trumpeldor, komunista, ratuje. U pismima svojoj zaručnici, pisanim u formi dnevnika, opisuje Trumpeldor sve borbe, sva pitanja, koja su mu se kao vodji legije morali nametati. U nadčovječnoj borbi ostaje njegova čvrsta volja gospodarom. On mora gledati, kako mu vojnici, »moji dečki«, bivaju za kaznu bičevani, i ma da se sva njegova ličnost protiv ovakovome kažnjavanju, mora da to podnosi, jer se pred Englezima stidi zbog nediscipliniranosti svoje legije. »Teško mi je pri duši. Ja sam doduše uvjeren, da bez toga što se jučer dogodilo ne bi moglo da bude i da će to imati dobrili posljedica, no ostaje fakat: priznao sam i odobrio batinjanje. Kako li je to strano i kako li se to gađi momen utarnjem biću. Bih li ja to bio dopušto prije pola godine? Rat je strahota i grozno je sve što sa sobom nosi. (Str. 206.) Legija biva raspушtena. Trumpeldor odlazi u London i hoće da stupi u englesku vojsku. Međutim bukne u Rusiji revolucija, on putuje u Petrograd, da organizira »Pervij svodnij evrejski otrjad«, prvi ujedinjeni židovski odred, da brani Židove protiv pogroma. Nakon boljevičkoga preokreta dade se na organizovanje Hehaluka, pokreta koji će slati halucim u Palestinu, 1919. do-

lazi opet u Zemlju, da spremi sve što treba za uspostavljanje drugova iz Carigrada i Rusije, pa da se onda vратi, kako bi sam vodio selidbu. To je još mislio u decembru 1919. U januaru 1920. je već u Tel Haju, da brani krajnju sjevernu granicu išuva od arapskih ustaša. U čitavom nizu pisama traži Trumpeldor pomoć od Vaad Hacirim (ondašnje palestinske Cijonističke Eksekutive) i od svojih drugova na jugu. Mrtvim tjelesima palih drugova, popaljenom Hamarom i opljenjenom Metulom posvјedočuje u tim pismima, koja nam se danas čine optuzbama, svu opasnost. Uzalud. Međutim su se Arapi 11. adara (29. februara) 5680. kukavički i izdajničkom prevaram uukli u Tel Haj. U borbi Trumpeldor pada. Pogodila su ga tri taneta. A posljedne su mu riječi bile one, koje su mu odredile sav život: »Dobro je umrijeti za našu Zemlju.«

Pokopan je u 2 sata u noći 12. adara. U isti su grob položili Muntera, Šarfa i Tukera. Do njih u posebnom grobu Saru Cizikovu i Deboru Drekslerovu. Žrtve Tel Hajja (brežuljka života).

A Tel Haj bi iste večeri od naših sažgani,
Šalom Freiberg.

Iz Trumpeldorovih dnevnika

WERTHEIMER

(Uspomeni poginuloga druga.)

Nijesmo htjeli da vršimo transportnu službu, a isto tako nijesmo htjeli da nas pošalju na koje mu drago mjesto na bojištu. Izjavili smo odlučeno: »Naša je želja, da idemo u rat, hoćemo da stupimo u redove borilaca, ali samo onih, kojih se bore u Palestine. Hoćemo da se borimo za Palestinu i na zemljištu Palestine. Korak za korakom osvojiti domovinu, a s njom i naši drugové, koji su ostali onđe, da štite išuv.« — Ova misao bila je na srcu svima, koji su bili izagnani iz Zemlje i izvrgnuti žarkom sunca Aleksandrije. Samo smo to htjeli da postignemo — za sve ostalo nijesmo pitali. Jasno i glasno izjavili smo to i onom generalu, kojega je k nama iz Kaira poslao vrhovni zapovjednik Maxwell.

U boj za domovinu!

Ali general je bio i diplomata i u onoj velikoj skupštini, koja se održala u zadušljivoj vrućini jedne drvene barake, rekao je na kraju otrilike ovo:

Engleski narod govori sada na moja usta i pruža židovskome narodu svoje prijateljstvo. Ovo prijateljstvo postojat će i u budućnosti, u židovskoj Palestine. Korak za korakom osvojiti domovinu, a s njom i naši drugové, koji su ostali onđe, da štite išuv.

I general ustade, a s njim sva njegova pratičnja.

Što da odgovorimo?

Engleski narod — židovski narod: prijateljstvo — prijateljstvo između dva jednakopravna faktora; i glavna stvar — ovaj savez i to prijateljstvo treba da i dalje postoji u židovskoj Palestine...«

Bili smo pobijedeni, pa smo izjavili, da se sviome slažemo, a da nijesmo stavili nikakve zahtjeve.

Uveče su se mladi palestinci raštrkali ulicama Aleksandrije i pjevali palestinske pjesme. Setali su se prijateljstvo s engleskim vojnicima i pjevali s njima tada toliko poznatu englesku pjesmu »Tipperary«: a nekoliko dana kasnije nastade u blizini Aleksandrije novi tabor i u tom taboru odjeknuše zapovjedi, izricane snažno i odlično na hebrejskom jeziku. Za tri do četiri nedjelje valja da bude sve spremno na odlazak. Pripreme su se vršile grozno: čavom žurhom. Danomice stupaju novi drugovi u naše redove, većinom jaki, odvažni i odlični mladi radnici iz Palestine i Šomrija.

A kad je sa svojim ocem došao k nama mladi Wertheimer — plah mladić upali obuze — opkolili su ga odmah momci i rugali se njegovim pješima, njegovoj odjeći i slaboj gradji njegovoga tijela.

Ali se njegov otac nije obazirao rugaćinu, nego je upitao:

»Gdje se ovdje može prijaviti za ulazak u le-

giu?«

Poslaše ih u moj šator i otac reče:

»Gospodine, moj sin hoće da za Palestinu pobjeđe u rat. Uzmi ga, molim. Mi smo od onih, koji su u Palestinu živjeli od haluke i ljudi poput tebe drže, da je haluka naš vječni udes i da nam je ona sveta. Ali nije tako. Moj će sin u ime Boga poći u rat, proljevat će svoju krv, ako bude nužno, i time vam dokazati, da je Palestinu nama toliko sveta kao i vama.«

Poželjbio je svoga sina i otišao, ne priuštivši ostalima ni pogleda svog.

Šin je ostao kod nas i upirao sve sile da bude kao i svaki drugi valjan vojnik.

U prvo vrijeme bilo je to za nj veoma teško. Bio je od prirode slab i boležljiv. Njegova se slabost uvećala, jer nije mogao da se privikne našoj hrani; morali smo da jedemo trefa, jer nam nije uspio pokončati da uredimo kašer kuhinju sa vlastitim kožnjacem.

Ali nakon nekoliko dana bio je Wertheimer odjednom sasvim drugačiji. Obrijao se, pajese je odrezao, počeo je da jede, nije se više klonio svojim drugova i za večernjega odmora sjedio je s ostalima i pjevao. Postao je uopće mnogo pristupačniji, jači i okretniji.

*

Jednoga dana primisimo zapovijed za odlazak. Zapovijed je glasila: sutra će se dići sidra. U velikoj luci skupiše se naši momci. Netko je razglasio, da komanda namjerava, da nas pošalje na palestinsku frontu. To je bila želja sviju nas i zbog toga smo vjerovali u to. Sve do ukasnu noć odzvanjale su palestinske pjesme veselja i čežnje, plesali smo palestinske plesove, plameni, ponosni govori odječnuše... Bijahu tu drage djevojke, koje su nas sprovele do brodova: bile su tako radosne, kao da su svakoga časa spremne, da umru za domovinu. Ali Wertheimer nije bio među radosnim.

Kad sam se prije izlaska sunca vratio u moju kablnu, spazih ga.

»Što radiš ovdje?« upitao sam ga, »zašto nijesi onda kod ostalih?«

»Mislim na rat. Vidim vatru... i bojim se...«

»Ti se dakle bojiš?!... Ali sad je već prekasno.«

On osjeti, da sam ga krivo razumioj pa mi odmah odgovori:

»Ne, ne, gospodine. Ne bojim se opasnosti. A ni smrти... Bojim se, da ne bih možda mogao podnijeti to iskušenje, da ne bih bio dovoljno jak... A moja slabost nanijela bi srantotu čitavoj legiji... Ta mi iderlo, da se borimo za domovinu...«

Svjetovao sam mu, da podje spavati i da zaboravi sve misl na slabost i plašnjivost.

*

Bili smo u Galipolu. Izgubili smo mnoge od naših drugova; mnogi su pali, mnogi bijahu ranjeni, a drugi obolesli. Mnogo puta bili smo napadani jakom vatrom. Među nama bijahu mnogi hrabri, ali bijaše i takovi, koji su bili slabi i kukavni. Vladanje Wertheimerovo činilo mi se ponešto naročitim. Bilo ga je teško prozrijeti. Kad je bio stavljen pred koju opasnu zadaću, izvršio je svoju dužnost bez radosne buke, kako su to inače činili naši smioni momci, ali i bez svake žalbe. Bio je uviđek tih i zadubljen u misli. Činilo se, kao da njemu samome nije jasno: da li da se boji ili ne. Možda je zaista bilo tako.

Tek konac nam je pokazao istinu. — Bio je jedan od najlepših junskih dana. Zemlja se okitila zelenom travom. Sunce ju je milovalo toplim tracima — a ljudi su se pripravljali na teški boj u poljanama Galipola. U prvim jarcima zatražiše novu pošiljku municije i živeža. Dvije natovarene mazge bile su pripravljene, ali je valjalo nekoga naći, kto će ih provesti bojom linijom. Trebalo je naći nekog odvažnog, tko bi se usudio na polje izloženo bojnoj vatri. A neprijatelj je, neprestano bombardovao upravo taj otvoreni kraj. Prelaziti tim poljem, znalo je gotovo ići u sigurnu smrt.

»Vojnici!« vikne časnik, »prednji jaci trebaju oružja, tko se usudjuje, da mazge odvede onamo?«

Englezi, Indijci i Židovi stajahu šuteći. Sunce je u svakome probudilo nadu u sreću i veselje u budućim daniima, a sa blizoga polja, koje je bilo prekriveno ljudskim i životinjskim lješinama, dopirao je smrad smrti.

I nitko se nije među vojnicima našao, tko bi se bio usudio.

Časnik pogleda svoje ljude i rekne još jednom:

»Tavar mora da se dopremi na odredjeno mjesto. Ne dopremi li se — propali su drugovi vaši u prednjim šančevima... Zar se među vama neće nijedan naći?«

Svi su šutjeli. Iznenada istupi Wertheimer iz zadnjih redova. Bio je sasvim zbumen. Činilo se,

kao da se stidi osjećajući, da je toliko oči upravljeno na nj. Približio se časniku i rekao:

»Pošalji mene!«

I kad se Wertheimer pojavi na poljani, počeo je neprijatelj još jače da bombardira to mjesto. Neprestano padahu teška taneta i eksplodirahu s jakim praskom i grmljavom. Gvozdeno triješće od granata, kamenje, gromade zemlje — sve se to uz fićuk i tuljenje izmiješalo. Gust, crn dim stao je poput stupova nad zemljom i prodira u pluća ljudi, da ih otruje. Mazge su se opirale i nijesu htjele da idu dalje, ali mirna i sigurna ruka Wertheimerova silila ih je naprijed. Koraca je potpuno mirno, nije gledao ni desno ni lijevo i nije se obazirao na taneta, što su padala i eksplodirala oko njega. Sa obil strana gledali su ga vojnici, zaustavivši dah i govorili: »Hrabar je... Junak!«

Još nekoliko koraka i Wertheimer bi došao do sigurnog zaklonjenog jarka — tu! iznenada se zanjše, uskoleba, htjede naprijed — i padne.

Ljubežljive ruke pružiše se prema njemu, prihvate ga i povuku u šanac; i mazge zakloniše. On je izvršio svoju dužnost, ali je morao zato da dâ svoju krv. Predveče nije više bilo nade, da će ostati na životu. Bio je miran i nije se tužio.

Parobrodom trebao je da bude prevezan u Aleksandriju. Na rastanku reče mi svojim toplim glasom:

»Gospodine, sad se ne ču više da bojam.«

I nije ništa dodaо. Bilo mu je preteško govoriti.

Prošlo je nekoliko nedjelja i javiše mi, da je Wertheimer umro u Aleksandriju.

Prošlo je opet nekoliko nedjelja, kad mi stigne pismo od njegovoga oca, u kojem me je molio, da mu pošaljem tefilin njegovoga sina. U ovome pismu nije bilo ni traga kakovom jadikovanju ili izračuju boli.

Haluka-Židov iz Jerusolima dokazao je svoju ljubav za Erec Jisrael.

Bernard Shaw i Henri Bernstein

Francuski dramatičar, Židov, Henri Bernstein, istupio je u jednom članku u pariskom »Temps-u« veoma oštro protiv Bernarda Shawa, koji je u razgovoru s jednim novinarskim izvjestiteljem govorio o »provincijalizmu« francuskih pisaca i o zastaju u francuskoj drami. Bernard Shaw odgovorio je Henri Bernsteinu jednim pismom, a »Morningpost« je donijela nekoliko interesantnih odlomaka toga pisma. U pismu veli Bernard Shaw, da se Henri Bernstein ne treba osjećati pogodjenim, jer on je Židov, a ne Francuz. On je posvemo orientalac. Zapadni su narodi, uporedjeni sa Židovima, parveniji, barbari. Pa ako Bernstein je Židov i idealista poštuje one zapadno evropske rase, klanja se krivim bogovima; plemenita je slabost Židova u tome, da svoje ideale čine kumirima. Može Francuz da bude i glup, Židov će se pred njim sagnuti i obožavati ga kao zlatno tele. Bernard Shaw završava svoje pismo tvrdnjom, da Henri Bernstein za prosječnoga Francuza ne može biti drugo no nametnik, orientalni parazit, ukratko — Židov.

Henri Bernstein odgovorio je u jednom pismu, da je Shaw morao dva mjeseca razmišljati o argumentu za svoj odgovor, dok konačno nije našao jeftini Židovski argumenat. On, Bernstein, je dosada u Shawu gledao atletu, koji je od tvrdje materije nego koji Francuz. Odjednom je Shaw odao, da je vanredno ljudski nastrojen. Zatjeran u tješnac, denuncira svog protivnika, kao stvora, koji se ne snalazi u nacionalizmu, kao »Židova«. Bernstein naziva Shawa »socijalističkim multimilijonarom i antisemitom«, pa završava: »Kad biste vi, Bernard Shaw, bili pjesnik, a ne tek velik virtuož, a katkada i velik brbljavac, vi biste se pozabavili mojim argumentima, a ne mojim nosom.«

»Jüdische Rundschau« dodaje uz ovu noticu: »Osjetljivost Bernsteina, čini nam se, da potvrđuje dijagnozu Shawa, koja u sebi nema ništa, što bi protivnika degradovalo i vrijedjalo.«

Novi omladinski tjednik u Palestini.

Od nedavna izlazi u Palestinu u redakciji Ben Eliezera a u nakladi »Haareca« omladinski tjednik »Ben Arca«. Dosada su izšla tri veoma ukusno opremljena sveska. Ovaj će tjednik jamačno naći mnogo čitalaca i u galatu. (Ziko)

„Der Jude“

Naročiti svezak posvećen pitanju:

Antisemitizam i židovska nacijonalnost.

Sadržaj toga sveska, koji izlazi za koji dan, je ovaj:

Arnold Zweig, Židov u njemačkoj sadanjici; Hermann Stehr, Bilješke o antisemitizmu; Otto Flake, Antisemitizam i budućnost; Oskar O. H. Schmitz, Poželjni i nepoželjni Židovi; Wolfgang Schumann, Njemačka i Židovska kriyja i zadaća; Wilhelm Michel, Njegovi Židovi; Gustav Kroatjanker, Put do njemstva; Alfons Pacquet, Narodi i Židovi; Margaret Susman, Most, nadalje imade u tom brigu članaka Jakoba Wassermann, Leona Bluma, vodje francuskih socijalista, o Francuzima i Židovima, Bernarda Shawa (otvoreno pismo Henry Bernstein-ju), Heinricha Manna, Hansa Goslara, Rudolfa H. Bindinga i Martina Bubera. I svesci imaju dva odlomka iz dnevnika Josefa Trumpera (Port Arthur i Galipolje).

U rubrici bilježaka pišu Emil Ludwig, Ulrich Quiddet (Ispričivi i neispričivi antisemitizam), Hans Kohn (La nuit curde) i Moritz Goldstein.

Ovaj svezak »Der Jude-a«, časopisa, koji je mario zbog finansijskih teškoća obustaviti izlaženje, izdaje ugledni izdavački zavod »Jüdischer Verlag« Berlin NW 7, Dorotheenstrasse 35, a stoji svega 2.80 maraka. Toplo preporučamo svakome ovaj odlični prilog k problemu antisemitizma i njegova odnosa prema židovskoj nacijonalnosti.

Nove knjige

Da bi naše čitaocu informirali o židovskim knjigama, što su u zadnje vrijeme izšle, donosićemo redovno popis nekih knjiga, koje nijesmo dosad objavili, a koje jamačno interesiraju naše čitaocu. Uz knjige je označena cijena i adresa izdavača, da s interesenti mogu da nabave potrebne knjige. — Na neke knjige ćemo se naknadno još posebno osvrnuti.

MAX BROD: Rebeni, Fürst der Juden (roman) Kurt Wolf Verlag, Leipzig, platno 8 M.)

HAMISCHMAR, vom Leben der Jüngeren im Blau-Weiss. (Izdavanje: Bundesleitung des Blau-Weiss, Berlin SW 19, Seidlstrasse 3; cijena 5,50 M.)

DR. ARTHUR RUPPIN: Die Landwirtschaftliche Kolonisation der Zionistischen Organisation in Palästina (Verlag »Aufbau«, Berlin W 15, Meinekestrasse 10; cijena 3 M.)

S. DUBNOW: Weltgeschichte des jüdischen Volkes (10 Bände. Izašla dosada 2 sveska. Informacije daje Jüd. Verlag.

DR. FELIX PINNER: Das neue Palästina, Volkswirtschaftliche Studien (Rudolf Mosse Verlag, Berlin; cijena 2,5 M); niz članaka iz »Berliner Tagblatt-a.«

JAKOB KLATZKIN: Thechumim (hebrejski) D'vir-Verlag, Berlin.

PROF. DR. H. STEINTHAL: Ueber Juden und Judentum. (Popelauer-Verlag, Berlin; III. izdanje, platno, izd. M. 7,60.)

J. TRUMPELDOR: Tagebücher und Briefe, ein jüdisches Heldenepos. (Jüdischer Verlag, Berlin NW 7, Dorotheenstr. 35.) Uebersetzt und eingeleitet von Miriam Wilensky; 415 str. (Pappband M. 6,50.)

J. SCHEFFTELLOWITZ: Alt-Palestinensischer Bauernglaube in religionsvergleichender Beleuchtung. (VII, str. 181, Vel. 8°; broš. M. 9,50; platno 11; Orient-Buchhandlung, Heinz Laiare, Hannover, Rathenauplatz 5.)

GEORG JACOB: Der Einfluss des Morgenlandes auf das Abendland, vornehmlich während des Mittelalters (98 str. 8°; broš. M. 2,80, polupl. M. 3,50; Orient-Buchhandlung, Hannover.)

ALTHEBRÄISCHE INSCHRIFTEN VOM SINAI. Alphabet — Textilches — Sprachliches mit Folgerungen von Hubert Grönne. Mit 24 Tafeln und zahlreichen Textabbildungen. (99 str. 4°, Pappe M. 12; Orient-Buchhandlung, Hannover.)

B. MORITZ: Arabien, Studien zur physikalischen und historischen Geographie des Landes. I. Nordarabië; II. Das Land Ophir. Mit 2 Karten und 38 Abbildungen auf Tafeln. (133 str. 4°, broš. M. 14, polupl. M. 16. Orient-Buchhandlung, Hannover.)

RUDOLF SEIDEN: Die nächsten Möglichkeiten für Industrie, Gewerbe und Handel in Palästina (broš. M. 0,70. Orient-Buchhandlung, Hannover.)

HANS MUCH: Rings um Jerusalem. Mit 24 Tafeln orientalischer Baukunst (Broš. M. 5, platno M. 6. Eichorn Verlag, Dachan bei München.)

KRIŽEVCI.

Predavanje tajnika KKL dra. Singera — Bogoslovna općina za KKL.

Pred brojni općinari održao je gosp. dr. Singer, sekretar Keren Kajemet Lejsraela, informativno predavanje o Palestini i o radu i ciljima Keren Kajemeta.

Predavanje saslušano je velikim zanimanjem i vladjanjem prisutnih, pa je opet dokaz, da je i prokušani način uspješnog cijonističkog rada u provinciji.

Iza predavanja ostalo je općinstvo da kasno ba noći u intimnoj zabavici zajedno, pa je g. dr. Singer svojim informativnim i zabavnim riječima vanredno djelovao na sve prisutne, koji su se vezali na doprinose za halučku farmu.

Prijedlog g. dra. Singera, da trgovci dadu svojeg utrška na dan Purima 1% ukorist, primljen je po svima prisutnim trgovcima, pa nadamo, da će ova akcija i drugdje uspjeti.

Prema primljenim informacijama unijet će ovšnja Žid. bog. opština u budžet za narednu godinu Din. 1000 u korist KKL.

F. W.

ZENICA.

Kulturno udruženje židovske omladine »Neurim« održalo je dne 19. decembra 1925. izvanrednu glavnu skupštinu, koju je u zamjeni jedsjednika otvorio tajnik Šandor Levi.

Nakon održanih referata tajnika, referentkinje djecom, knjižničara itd. izabrano je novo vodstvo, a spomenuti, da su ponovno vodstvo preuzeli i uspješan rad.

Novo izabrani odbor konstituirao se je kako i jedi: Predsjednik: začasna članica gdje. Ada apo; tajnik: začasni član haver Samuel Trink; blagajnik: haver Salomon Levi; referentkinja dječjeg rad: hav. Hany Salom; knjižničar: hav. Leon Bartfeld; povjerenik »Gideona« i »Haaviva« hav. Albert Salom; odbornik: hav. Samuel Levi. — Povjereničku funkciju Keren Kajemeta u drugu »Neurima« vršit će sam mjesni povjerenik hav. Samuel Trink.

HANUKA-PRIREDBE.**Beograd.**

12. o. mj. priredilo je ovd. Jevr. Gimn. Društvo u zajednici sa Jevr. muz. klubom »Lyra«, »Makabejsko Veče« u pozorišnoj sali »Mazez«. Pošto je izvedeno paljenje žižaka, održao je večan govor g. dr. Friedrih Popović o starih i novim Makabejcima. Iznošeci historijat praznika, on odvlači paralelu između historijskog tipa Makabejca i sadašnjeg tipa Makabejca haluca, ali sa istim idealom. Gimnastičke vježbe izvedene su dosta prezano, a naročito su uspjele ritmičke igre. Muzički klub »Lyra« izveo je sa uspehom obe muzičke pjesme. — Ovdašnje Srpsko Pev. Društvo priredilo je 17. o. mj. u Sinagozi »Bet Israel« Makabejsko Veče. Svečani govor o svetlosti prvomučenika. Soliste i mešoviti hor Pevač. Društva otinjavali su nekoliko jevr. pesama sa uspehom. — 18. o. mj. održalo je ovd. Jevr. Oml. Udrženje voje zabavno veče u sali kluba Ahdut-Sloge. G. dr. Raf. Rubenović održao je govor o Makabejima i o preporodu jevr. omladine, a zatim su rezovane prigodne pesmice i pripovetke. Zabavni večer je odlično raspoloženje medju omladinom. —

A. K.

Brod n. S.

Mjesna Cijonistička Organizacija u Brodu n. S. održala je 12. decembra u prostorijama svratišta »Tri Gavrana« Hanuka-svečanost sa biranim programom i komandom »Jakovljev san«, koji je izvela mladinska sekcija.

Svečanost je u moralnom i materijalnom pogledu potpuno uspjela, te je čisti dobitak u iznosu od Din. 5000 otplasan KKL kao doprinos brodske Cijonističke Organizacije.

Čakovac.

Žid. Oml. Društvo u Čakovcu priredilo je dne 10. decembra dječju Hanuka-zabavu. Ponajprije je Štefan Lebović deklamovao pred menorom Rosenfeldove »Hanuka-svjećice«. Iza toga odsvirala je lijepo na glasoviru mala Magda Fischer Der Chosson ist gekommen od L. Poronova. Mancika Schlesinger deklamovala je iz Haaviva pjesmicu »Najlepša sam Židovka« od O. Entnera. Iza toga izveden je s mnogo uspjeha dječji komad Ruže Lerinc »Jakovljev san«. Sva se dječa istakla, no osobito mali Grünwald, paržika Kovač, Nikola Reiter i Gjuro Katz. Mancika Baumsteiger odsvirala je na glasoviru »Leptir« od Bindlera, Ljubica Scheyer čuvstveno je deklamovala nekoliko pjesama, a Emica Meider odsvirala je

na glasoviru Griegov »Wächterlied«. Na kraju su plesale četiri djevojčice »Zoke ples«. Deklamacije i komad »Jakovljev san« izvežba je s mnogo truda. Pavao Kovač. Dvorana bila je dupkom puna. Moralni uspjeh priredbe je odličan, a i materijalan ne zaostaže. Priključen je lijep iznos za »Žid. Narodni Fond«.

Koprivnica.

U subotu dne 12. decembra 1925. priredilo je Žid. Oml. Udr. »Herut« intimnu kućnu Hanukazabavu s čajankom. Program, koji su izvela djeca, počeo je paljenjem svijećica po Silvi Wolfensohn uz pratnju dječjeg zbara. Iza toga slijedila je scenski izvedena pjesma »Hanuka svjeće« sa životom menorom, a zatim teret, pjevan po Silvi Wolfensohn, Tiliki Einhorn i Leo Sternfeldu. Osim toga svirala su Blanka Scheyer na glasoviru, a Leo Sternfeld i Nikola Gerö na guslama, dok je Šandor Albahari odvažno deklamirao pjesmu Juda Makabi. Prije same predstave deklamirala je mala Erna Wolfensohn pjesmu »Škrabica« od Jose Webera. Lijepi sadržaj i dobra deklamacija vrlo su diearlovali na publiku. — U samoj predstavi prigodnoga komada »Jakovljev san« valja istaći malog Vilkeca Scheyera u ulozi Josipa, zbog njegove originalne igre. To, pa kolo svijećica vrlo se svidjalo publici, koja je uopće bila zadovoljna s izvedbom programa. Zabava je bila vrlo animirana, a osobito su bila vesela djeca, nakon što su im se razdijelili Hanuka-darovi. — Priredba je uspjela moralno i materijalno. — Ne smije se mimoći g. nadkantora Leo Wolfensohna, koji je opet uložio truda u glazbeni dio programa, skladavši gore navedeni teret »Al tal«, pa ukusnu melodiju za ples svjećica, blagoslove za paljenje svijećica, a i sam je za vrijeme čajanke zabavljao slušatelje solo pjevanjem. Mi mu i ovdje zahvaljujemo.

Niš.

Dne 20. decembra priredilo je Povereništvo KKL u Nišu Hanuka-proslavu, koju je jevrejsko građanstvo posjetilo u odličnom broju. Proslava je potpuno uspjela i izvedba njenoga programa je potpuno zadovoljila. Na proslavi je predsednik Povereništva KKL u Nišu referisao o poseti predsedniku Keren Kajemet Lejsraela, g. Usiškina u Beogradu, o manifestacijama i proslavama, koje su se tom zgodom priredile u Beogradu i protumačio važnost i značenje misli, koje je g. Usiškin izneo u svojim govorima u Beogradu. Zatim je niški rabin održao lep govor o značenju »Hanuke«. Oba govora saslušana su sa najvećom pažnjom.

Crkveno Jevr. Pevačko Društvo »David« u Nišu stvorilo je svoju sekciju za KKL sa ciljem da društvo što uspešnije poradi za obnovu Palestine.

Dne 10. januara vrše se u Nišu izbori za 4 člana Uprave Jevrejske Opštine. Ovoga puta cijonisti uzimaju aktivnog učešća i žele da se u Upravi njihova reč čuje.

B. B.

Sl. Požega.

U predvečer šestoga dana Hanuke priredilo je požeško židovstvo Makabejsku proslavu, koju je u vrlo velikom broju posjetilo židovsko i nežidovsko građanstvo. Aranžman zabave bio je ovaj puta u rukama Židovskog Gospojinskog Društva, koje je ovom priredbom prvi puta stupilo pred požešku javnost i ujedno proslavilo svoj osnutak. Predsednica društva gdje. Gizela Haas uložila je mnogo truda, da svečanost odgovara svim zahtjevima u estetskom i nacionalnom pogledu, te je u svom nastojanju potpomaganjem cjelokupnog odbora i posve uspjela. I sam program svečanosti bio je posve na visini, samo je nažalost morao biti skraćen, jer kanter g. Rykow nije mogao uslijediti smrti svoga brata sudjelovati. Proslavu je otvorio predsednik »Hagibor«-a g. Ždenko Brod, čije riječi učinile dubok dojam na sve prisutne. Od ostalog programa ističemo samo još »Rahelin san« prema Robertu Steinu, u kojem su djeca odigrala svoje uloge na potpuno zadovoljstvo. Zabava je u moralnom pogledu posvema uspjela, a i materijalan uspjeh odgovara.

M. b. C.

Stari Bečeji.**Hanuka veče sinagoškoga zbara.**

Dvanaestoga decembra priredio je Zbor sinagoge u Starom Bečeju svoje naročito Hanuka-veče, koje je odlično uspjelo. Za Keren Kajemet sabrano je točno zgodom Din. 1120. Dne 20. o. mj. održalo je i Žid. oml. udruženje »Ivrija« svoje veoma uspjelo Hanuka-sijelo.

Velika Kikinda.

Židovska bogoslovna općina u Velikoj Kikindi priredila je ove godine veoma uspjelu Hanuka-svečanost. U subotu, dne 12. decembra uveče, održala se ta svečanost u velikoj »Vigado«-dvorani. Karl Heckscher palio je svjećice uz pjevanje zbara, ko-

jim je upravljao nadkantor Wolkenfeld. Nadrabin dr. V. Steiner održao je odlični svečani govor, koji je u glavnome bio upravljen na dužnosti, što ih omladina mora da vrši. I na ovoj se je priredbi vidjelo, da Talmud Tora, koju je osnovao nadrabin dr. V. Steiner, vanredno djeluje na ogoju omladine. J. Wollmann i J. Berger, daci gimnazije, održali su predavanja o značenju Hanuke, a gospojice M. Orosz i M. Vazsonyi izvele su nekoliko točaka na glasoviru. Pjesme židovskoga sadržaja deklamovale su s mnogo uspjeha učenice M. Feld i M. Orosz. Gdjica M. Kaufmann deklamovala je veoma lijepo pjesmu »Proor« od A. Donatha. Uspjelim živim slikama završen je program priredbe. Naročitim zasluga za uspjeh ove Hanuka-svečanosti imaju g. V. Reich, predsjednik Talmud Tore i gospodja Jakoba Frankel, predsjednica Židovskoga gospojinskoga društva, koji nisu štedjeli ni truda ni žrtava, da pripomognu židovske institucije. Gospodja Jakoba Frankel dijelila je djeci Hanuka-darove.

Na šabat Hanuke održao je u hramu g. nadrabin dr. V. Steiner propovijed, punu lijepih misli i zanosa, u kojoj je govorio o aktualnim problemima židovstva a naročito o historičkoj važnosti palestinske izgradnje. Veličao je haluce i nazvao ih »Makabejcima današnjega doba«. (»Izrael«)

**SLUŽBENA SAOPĆENJA
IZ UPRAVE KEREN KAJEMET LEJSRAEL-A.**

Povodom Hamiša asar bišvat (30.I. 1926.) izvršit će se žrijebanje za

nagrade

koje su raspisane prigodom provedenja Herzl-akcije u god. 5686.

Rezultat žrijebanja oglasit će se u »Židovu«.

Ovom zgodom upozorujemo:

da će se dobitniku uručiti nagrada samo uz predočenje potvrde s izrijebanim brojem,

da nagrada t. j. putna karta za Palestinu nije prenosiva,

i da, ne javi li se posjednik potvrde sa izrijebanim brojem unutar 30 dana nakon objelodanjenja rezultata žrijebanja, propada njegovo pravo na nagrađu u korist KKL.

Hamiša asar bišvat akcija

Kao prošle tako je i ove godine Hanhala KKL poslala za Hamiša asar bišvat akciju

bademe iz Palestine

da na taj način poveže stari naš običaj darivanja voćem s obnovnim radom u Palestinu, da i mi uzmognemo uživati plodove rada židovskih ruku u Erec Jisraelu.

Naročito treba da ovaj dan proslavi židovska omladina i da na taj dan proveđe veliku sabirnu akciju.

Pozivljemo sve povjerenike, da smjesti na cruce potrebitu količinu badema. Bademi su već stigli, pa ćemo moći odmah izvršiti svaku narudžbu.

UREDOVNI SATOVI

Saveza Cijonista Kralj. SHS. i povjereništva Žid. Narod. Fonda za Jugoslaviju u Zagrebu jesu slijedeći:

Na obične radne dane od pol 9 do 1 i od 3 do 7 sati.

Petak od 8 do 2.

Nedjeljom od pol 9 do 1 sat.

Primanje stranaka i poslovanje blagajne dnevno od 10 do 12 sati.

Subotom se ne ureduje.

SA SJEDNICE RADNOGA ODBORA SAVEZA CIJONISTA.

Na sjednici Radnoga Odbora od 21. decembra referirao je nakon rješenja tekućih agenda gospodin dr. Singer o zaključima Komisije KKL, a naročito o nagradama za Herzl-akciju, koje će se izvršiti na Hamiša-asar bišvat i o putovanju, na koje će dr. Singer poći u ponedjeljak, dne 28. decembra. Nadalje je raspravljano o izgradnji »Židova«, pa su stvorenji zaključci o redakciji i administraciji i opremi lista. Zaključeno je, da se u mjesecu januaru u svim mjestima provede sistematska akcija za »Židov« u okviru »tjedna za štampu«. Dr. Horn referirao je o radu kuratorija za nabavu knjiga za jerusalimsku biblioteku.

Društvo Izr. ferijlane kolonije priređuje dne 6. januara u 4 sata poslije podne čitanje dječjih priča. Sudjeluje gosp. Vika Podgorska član. nar. kazališta i nekoliko nadobudnih talentata.

Posebni pozivi nisu razaslati. Ulaznice od D 20 do 50 dobivaju se u koncertnoj blagajni Glazbenog zavoda početkom od 2. januara.

Šport i gimnastika

JUNIORSKA CUP NATJECANJA U ZAGREBU.

Juniori »Makabija« došli su u semifinale i plasirali se tako na 3. mjesto. 1. mjesto zauzima Gradjanski, 2. HAŠK.

Prvi Hrvatski Gradjanski Šport Klub priredio je na božićne blagdane cup natjecanje za prvenstvo juniora u Zagrebu. Prijavilo se 11 momčadi, pa je taj veliki broj iziskivao i više, kola tako, te su neke momčadi morale da igraju po 3 dana uzastopce, a jedne pače i 2 puta na dan. To pa vrlo loš, raskvašen teren igrališta Gradjanskog Š. K-a pridonijelo je tome, da igra juniora zagrebačkih klubova, koja je inače na većoj visini od prvorazrednih momčadi, nije bila najbolja.

Juniori »Makabija« odigrali su svega 3 utakmice. Tukli su »Amater« sa 4:2, dok su sa »Ilirijom« odigrali neodlučno (Pryo poluvrijeme 2:0 za »Makabi«), pa je žrjeb 3 puta uzastopce odlučio utakmicu u korist »Makabija«. Treću semifinalnu utakmicu izgubili su sa Haškom sa 8:0, nastupivši sa 8 igrača, jer su ostali bili što umorni, što blesirani, a neki su pače morali nastupiti poslije podne u prvoj momčadi u prvenstvu sa »Viktorijom«. Inače cijelokupna štampa hvali momčad »Makabijevih« juniora, ističući lijepo razvitu tjelesnu konstrukciju igrača, disciplinu i urednost. Od igrača ističe Weillera I. i Weillera II., pa za prvoga (Weillera Roberta) ističe, da je to bio najbolji igrač, koji je uopće u tim natjecanjima nastupio i da za njim svi, a i mnogi igrači prvorazrednih momčadi, daleko zaostaju.

Sve u svemu opet jedan uspjeh dobrih »Makabijevih« juniora, koji im neka bude podstrek u daljem radu, na marljivo vježbanje u cilju što većeg sportskog usavršavanja.

BUKICA KABILJO
DRAGO KOHN
zaručeni
SANSKI MOST

SUNJA

decembar 1925.

Vjenčani. U utorak, dne 29. decembra obavljeno je u kući g. V. Engelsratha, začasnoga predsjednika »Udruženja Starovjeraca« vjenčanje njegove kćerke, liječnice dr. Nade Engelsrath sa liječnikom dr. Milanom Radingerom. Mazal tov!

Braća Kronfeld d. Najjeftinije gorivo drvo i ugljen kao i gradjevni materijal dobavlja d. Zagreb, Preradovićeva 2. (dvorište)

VELIKI IZBOR FINIH I JEDNO-STAVNIH KIZNA

za oglašače, ogrlice i postavu, dobijete uz duboko sružene cijene kod

„Siscija“ d. d.

Tvorničko sladište koža u Zagrebu,
Preradovićeva ul. 2.

Kupujemo sve vrste kože od divljači uz više dnevne vrijeme.

Em. Fischer,
Zagreb

Sudnička ul. 3

Jurišićeva ul. 6

Veletgovina šivacih strojeva
velocipeda i doknadnih dijelova

Na veliko

Na malo

L. F. KOHN,

koja će Vaš dom ukrasiti sa sjajnim namještajem, jeftinije no igde.

»MAKABI«—»VIKTORIJA« 1:1 (1:1).

(Igralište »Viktorije«, 27. XII. 1925.)

Obje momčadi nastupaju sa nekoliko rezervi. Na vrlo lošem (vlastitom) terenu bolje se snašla momčad »Viktorije«, no svoju premoć u polju nije mogla brojčano izraziti uslijed vanredne igre »Makabijev« obrane: Huller, Gjory, Šorš, Naval. »Makabija« potpuno je zatajila što vlastitom krivnjom, što krivnjom halveslinije, u kojoj je nastupio junior Weiller Lujo (II.). Taj mladi igrač igrao je tako svoju 3. utakmicu, 3 dana za redom i bio je unatoč tomu najbolji igrač u polju. Goal za »Makabi« dao je u prvim minutama I. poluvr. Fenih, dok je goal za »Viktoriju« pao iz kaznenog udarca radi prekršaja pravila sa strane goalmana »Makabija« Hullera kod udaranja lopte u polje nakon obrane.

»Makabi« ima da odigra još posljednju utakmicu u ovoj sezoni sa »Tipografijom« i stoji momentano na 3. mjestu.

Š. D.

Julio Hofman
Zagreb, Ilica 61

Trgovina svakovrsnih
rubaca na veliko

Na veliko! Na veliko!

Južno voće

Narandje, Mandarine, limune, smokve, datulje i t. d. nudja svaku kolicinu uz najjeftinije cijene

Josip Švarc
Zagreb, Gundulićeva 4.

Tko oglašuje, taj naprednije!

Prva
Jugoslavenska industrija
Samoveza i ovratnika

(kravatta)

ARMIN LÖWENSTEIN

Zagreb, Jurišićeva ul. 23.

Prvorazredna bojadisaona i kemička
čistionica odjeće

~ MAX PONGRATZ ~

ILICA 48 - ZAGREB - ILICA 48

(gornje dvorište)

VI BACATE SVOJ NOVAC

AKO SVOJE

UREDSKE POTREBŠTINE

NE NABAVITE KOD NAJJEFTINIJEG VRELA

A. BRUSINA K. D.

TRGOVINA PAPIRA I UREDSKIH
POTREPŠTINA

ZAGREB — MESNIČKA UL. 4

TELEFON 71. — CIJENICI BADAVA

Nabavljajte pokućstvo kod naše domaće tvornice pokućstva

ZAGREB, Ilica 42. Telefon 2-02.

SJAJNI PLES »MAKABIJA«.

Židovsko gombalačko i športsko društvo »Makabi« u Zagrebu, priređuje u subotu 16. januara 1926. god. u svim prostorijama »Glazbenog zavoda«

SJAJNI PLES.

Pripreme za tu priredbu »Makabija«, koja svake godine broji među najuspjelije cijele sezone, vrše, pa će i pozivnice biti tokom nedjelje oduševljene. Ulaz je uz pozivnicu. Ulaznina je Din. 60, za djake Din. 25. Reklamacija pozivnica i pretprodaja ulaznica je kod tt. Šandor Schneller, Strosmajerova ulica broj 4. — Odjelo salonsko.

Preplaćujte se na „Židov“

Perzijski sagovi

specijaliteti

i sve druge vrste sagova
Fini brokati, damasti, gobelini
zastori, prevlake, gunjevi

Glad i drug

prije

Filip Haas i sinovi

Zagreb

Jelačićev trg 28

10-20% popusta

do konca godine u

Louvre-u

Strossmajerova ulica 10.

Kupnja i prodaja
gumene robe

Popravak pneumatika
Auto potrebštine

RUDOLF JURZA
ZAGREB, NIKOLICEVA 3

IGLA

veze na stroju odijela, bluze i kabанице.
Sve vrsti bijelogve veza na specijalnim strojevima i rukom. Monogrami strojevima i rukom. Plise, ažur, gufre, endl. Luknje strojem. Gumbi. Preris (Vormerk).

Preradovićeva 33.

RICHTEROVO MLJEKARSTVO

Svi mlijecni proizvodi

ZAGREB

Tkalčićeva ul. 1. — Pejačevićev trg 17.

Stigli najmoderniji Pull-overi, Weste, svakovo
vrsne čarape i rukavice

FERDO SCHWARZ I DRUG, ZAGREB

Ilica 45. Tel. 2-56.

Jurišićeva ulica 12. Tel. 6-34.

Južno voće

narandže, limuni, maroni, datulje, ba-
demi, smokve, lješnjaci, rusi i t. d.
najjeftinije kod veletgovine

J. Dragoner, Zagreb-Beograd

Nikolićeva ul. 4. — Telef. int. 27-83

Brzojavi: Oranges Zagreb.

M. ROSENBERGER

Marovska 1 ZAGREB Marovska 1

Najveće tvorničko skladište svake vrsti

Sagova - Pokrivala - Zastora - tkanina za pokućstvo -
Pliša - Brokata - Moquette - Gradla

Linoleuma i voštanog platna
Orijentalnih sagova

Na veliko!

Telefon 13-53

Na malo!

Veliki izbor originalnih
ERZIJSKIH ĆILIMOVA
JLJEPŠI BLAGDANSKI DAR
S. Turković
Zagreb Ilica 5. (Oktogon)
CIJENE UMJERENE!

MATADOR

Zagreb, Ilica 5. (Oktogon)

Specijalna trgovina uredskog na-
mještaja i kancelarijskog pribora.
Glavno zastupstvo za Jugoslaviju
pisačeg stroja

REMINGTON Model XII.
kao i putni REMINGTON
PORTABLE.

BRAĆA GROSS

ILICA 84. ZAGREB Telefon 12-27.

Veletrgovina stakla porculana i kuhinjskog
pribora.

Najjeftinije vredno za nabavu:

Svi vrsti stakla
Porculana
Svjetiljaka
Ogledala
Okvira
Staklenih ploča
Raznog kuhinjskog pribora
NA MALO I VELIKO
Najveći izbor letvica za okvire.
Vlastita radiona okvira za slike i ogledala.

Novo prispjele

„ROSENTHAL“

figurice

Najfinija

KRISTAL ROBE, POSUDJE

za svratista i kavanare preporuča

Staklana Franc
Zagreb

Na novo preuređena
Restauracija CENTRAL

ZAGREB

ugao Petrinjske 5 Sudnička 5

Gost mi je obavijestiti p. n. općinstvu, da sam na novo i vrlo ukusno preuređio prostorije poznate restauracije „Central“, tako, da se svaki ugodno osjeća.

Obskrbljujem se dnevno svježom morskom ribom, koja se pripravlja pravo po primorski. — Svake srijede i petkom bakanar. — Cijene jelu i piću snižene su do najniže mogućnosti.

Natječaj

Izraelska bogoštovna općina u Kutini traži rabina i kantora, koji mora biti potpuno spreman, šohet, bodek i moher, dobar kvalificirani vjeroučitelj, potpuno verziran u hrvatsko-srpskom jeziku, a ne smije biti stariji od 30 god.

Putni trošak nadoknadijuje se samo pozvanicima. Plaća prema dogovoru.

Ponude na Izraelitsku bogoštovnu općinu u Kutini.

**IZRAELITIČKA BOGOŠTOVNA
OPĆINA U KUTINI.**

NARANĐE! — MANDARINE! — LIMONE!
Trgovina domaćeg i južnog voća i povrća na veliko

MORDO ALKALAY

Telefon 27-12. — ZAGREB. — Gajeva ul. 23.

PLESNA SROLA

„EDI GRÜNES“ SAJMIŠTE 59
UČITELJ PLESA KR. NARODNOG KAZALIŠTA
PODUČAVA SVE MODEVNE PLESOVE

Informacije za privatne satove i koterie 10-1 i 3-8 sati.

„Željezni Čili Krever“

najnoviji patent i najpraktičniji na svijet što svaka kuća mora da ima

stoje Dinara 600.-
razašilje poštom — pouzećem

Nadalje imadem veliko skladište perja i to: mješano za jastuke i blazine Din. 60.- polu-bijelo gušće čehano Din. 100.- polupuhuljice Din. 200.- kilogram.

JOSIP BROZOVIĆ

Tapetarska i poplunarska radnja
i kemička čistionica perja

Zagreb, Boškovićeva ul. 18.

Sanduke

svakovrsne po mjeri izradjuje

Herman Müller, Zagreb

Ilica 220. Telefon 4-10.

Stovarište tvrdog i mekog i olarskog drva.

Marko Schlesinger i drug

Manufakturna trgovina na veliko

Spaljnjica 1. — Zagreb. — Jelačićev trg 3.

Delikatesa f. Goljevićak
Nikolićeva ul. 17.

ade na skladištu raznih sira, svježeg tešanjskog
maslaca, sardina, keksa, bonbona, čokolade, likera,
konjaka i t. d. te se ovime poštovanom
općinstvu najtoplje preporuča.

Salon svijeta — Salon des Fleurs — Bumensalon

ella Kaiser-Herzmansky
an Palace ZAGREB Marovska ul. 10.

izima sve u struku za-
juće radnje po naj-
novijem ukusu
nimmt alle in dieses Fach einschlägigen Arbeiten in
neuster Geschmacksrichtung.

Športske potrebštine
dobijete u najboljoj
Kvaliteti kod

NEGRO'
ILICA 19.

Ljevaonica

i promet metalima

Petar Rupčić, Zagreb

Poslovnička Gundulićeva 3. Telef. 195
Ljevaonica Djure Deželića Prilaz 65

Nudja sa svog skladišta razne metale, a na-
pose bijelu kovinu (Lagermettal), osobito
podesnu za vicinalne željeznice i za male
šumske željeznice, uz veoma jeftinu cijenu,
ali samo uz gotov novac.

Imam veću količinu dobre bronice
također veoma jeftino.

Pokućstvo

Prije nego kupite potrebito pokućstvo izvolete posjetiti najveće skladište raznovrsnog pokućstva, gdje se prodaju
Otomani po Din. 700—

JULIO SINGER

ZAGREB,

ILICA 52.

trg. raznovrsnog pokućstva

Ulošci tapetirani po Din. 580-

kao i sve ostale potrebštine, koje spadaju u trgovinu pokućstva.

Galoše i cipele za snijeg

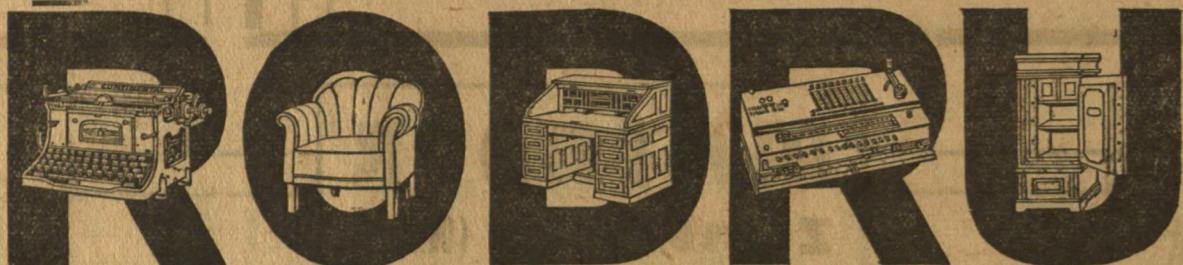
i sve vrsti gumene robe

 prima
na
popravak**Gumiklinika Antun Beranek**

Zagreb Dalmatinska ulica 12.

Veletrgovina
uredskog
namještaja

Draškovićeva ul. 58.

NASLJEDNIK

Pis. strojeva
Blagajne
Pisarničke
potrebštine

Draškovićeva ul. 58.

Starčevićev
trg 7.

Lavoslav Löv, Zagreb

Utemeljen
g. 1898.

Otvorio sam ponovno svoju od prije rata dobro uvedenu manufaktturnu radnju, te će cij. mušterije najbolje poslužiti kao i prije sa s prvorazrednim štofovima, platnom, svilom, sagovima, odijelima po mjeri kao i cijelom opremo

Na otplatu.**Na otplatu.****Na otplatu****Nadgrobni Spomenici**NADGROBNI OBRUBI,
G R O B N I C Eod
500.
gore

u velikom izboru prekrasno izradjeni od crnog švedskog granita, Labrador, Symeta, svih vrsti mramora kao i domaćeg trajnog kamena uz najumjerenije cijene kod

Kiparstvo i klesarstvo
Jaroslav Strech
Z A G R E B
Illica broj 102.

Vaša toaljeta za ples

privlačit će dvostruku pažnju, ako si izaberete boju, koja Vam dobro pristoji i takav creppe, satin ili takvu svilu, na kojoj se odmah opaža izvrstna kvaliteta

Budite na oprezu

kod izbora, dolazite k nama, kraj naše ogromne zalihe iz prvakasnih francuskih i engleskih tvornica

morate naći što Vam treba

uz tako bezprimjerno jeftinu cijenu, da si i najbolji creppe dé chine, creppe georgette, creppe de cha mensse, crepp marocain, svilu u bijeloj crnoj i svakoj drugoj boji, l-a taft, bijele štofove za ženske haljine, crne štofove za muški smoking i irak iz najbolje kvalitete možete priuštiti.

Dodjite, uvjerite se!

Tvorničko
skladište

„Bon Marché”

Zagreb, Frankopanska 4

Telefon
19-61**S V E N E Č I S T O Ć E L I C A**

kao: lišaje, prištiće, sujedice, krvave žilice itd. zajamčeno odstranjuje pariška emulzija »Visagine (visažin) Adelina Patti«, jedino perfektno i neškodljivo od mnogo lječničkih kapaciteta preporučeno sredstvo za pranje teinta, koje sprječava razvijanje nabora, te daje licu mlađenacki izgled i svježinu. Priznato sredstvo protiv sunčanih pjega. Dnevno stizavaju brojne priznance. Dobiva se u ljekarnama, drogerijama i parfumerijama uz cijenu od Din. 30.— po bočici.

Glavno skladište za Jugoslaviju: ZAGREB, Gajeva ulica br. 8.